

B. R. 2
P134 6.1908.1-3/5-25
L. Mănuș

ANUL VI.

CLUJ,

1908.

RĂVAȘUL

Revistă culturală ilustrată.

ÎNTEMEIATORUL REVISTEI: DR. ELIE DĂIANU.

Apare la 1 și 15 a fiecărei luni.

Prețul abonamentului pe an 6 cor.

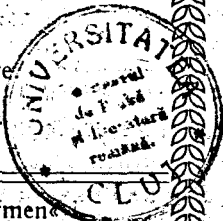
În străinătate 8 cor.

Adresa: Cluj (Kolozsvár) str. Jókai 6.

CUPRINSUL:

- Al. Ciura: Vestitorii Sărbătorilor.
- A. T.: O călătorie cu craii.
- Episcopul Prohászka: Nisuițe etice.
- Ion Roșioru: Sonete.
- Sfântul Ioan Gură de aur: Despre botezul Domnului. Trad. de: N. Cârstea și Al. Voinea.
- Concurs.
- Crestături.
- Cronica.
- Cărți — Reviste — Ziare

Impr. Psgr. 1908

Tipografia »Carmen«
Petru P. Barițiu în Cluj (Kolozsvár).

La administrația »RĂVAȘULUI« se află următoarele cărți:

1. »Predicile lui Petru Malor« pe Dumineci și Sărbători. Ediție cu lit. lat. de Dr. E. Dăianu, broșurată 6 cor. legată frumos în pânză, cu călcăiu de piele, și inscripție aurită, 7 cor.
2. »Propovedaniile lui P. Malor«, predici la înmormântări, legate ca și predicile celelalte 4 cor.
3. »Statul, Biserica și Școala, de Sarmaságh Géza, trad.-I. N. Pop. Carte premiată de facultatea teologică a universității din Budapesta. Cu o prefață de Dr. E. Dăianu. Prețul 1 cor. 50 fil.
4. »Roadele miiiei Creștinești«, de Teod. Câmpianu. Cu o prefață de Dr. E. Dăianu. Volum de cuprins pedagogic moral, elegant tipărit cu număroase ilustrațiuni. Prețul 3 cor.
5. »O alegere de episcopi moldoveni«, an. 1557—8, de N. Iorga, cu 2 ilustrațiuni. Prețul 10 fil.
6. »Castelul din carpați« roman de Jules Verne, trad. în românește de V. Onișor, ed. Dr. E. Dăianu. Cu mulțime de chipuri. Prețul 1 cor. 60 fil.
7. »Mama Sfântului Augustin« de Episcopul Emil Bougaud, trad. de Salba. Frumos legată în pânză 4 cor. Broșurată 3 cor.
8. »Cartea Durerii« de Em. Bougaud, trad. Iac. A. Nicolescu. Carte de mângâiere recoamandată de consistorul din Blaj. Broșurată 1 cor. 50 fil. Legată frumos în pânză și aurită 2 cor. 50.
9. »Suplex Libellus Valachorum«. Latinește și românește, tradus de Dr. E. Dăianu. Prețul 1 cor.
10. »Cărțile Săteanului Român« Nr. 1. »Schife din popor«, de G. Stoica. Prețul 10 fil. — Nr. 2. »Păcatele noastre«, de P. Suci. Prețul 15 fil. — Nr. 3. »Despre păcatele sătenilor«, căzanie populară de Ioan Roman. Prețul 20 fil. — Nr. 4. Povești din satul nostru: »Dinu Maicii«, de Ioan Isaic. Prețul 10 fil.
11. »Biserica lui Bob în Cluj«, broșură cu multe ilustrațiuni 1 cor. 30 fil.
12. »Iesus Christos și viața modernă«, de Episcopul Prohászka, traducere de Dr. E. Dăianu; legată frumos în pânză 1 cor. 50 fil.

La comande să se adaugă și 5% porto postal.

„THE STANDARD“

— fondată în anul 1825. —

Efectuește **asigurări pe viață**
pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual	Avere proprie
Cor.: 34,600.000	Cor.: 274,000.000
Dividende solvite	Despăgubiri de viață
Cor.: 170,000.000	Cor.: 570,000.000

Agentura generală pentru Transilvania:

Cluj. Strada Ferencz-József Nr. 17.

Filiala pentru Ungaria:

**Budapesta, Strada Kossuth-Lajos nr. 4
în Palatul Standard. (Casa proprie).**

Centrala generală:

Edinburg. (Anglia).

La tipografia
»CARMEN«
în Cluj
se află de vânzare
„ROMANA“
(pe note)
de Tunarul.
Prețul unui esempl.
2 cor. 50 fil.

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.:
Petru P. Barlțiu

Adresa: Jokai u. 6.
Pe 1 an (52 nri de câte 16 pag.) 6 cor.
Pe o jumăt. de an (26 de nri) 3 cor.

Intemeietorul foii:
Dr. E. Dăianu

Vestitorii sărbătorilor.

Sărbătorile mari se aseamănă cu zorile. Încă n'a ajuns să răzbată asupra pământului cea dintâi rază de lumină, și cerul e deja roșu, zarea se deslușește cu încetul și paserile încep să ciripească, slăvind apariția apropiată a Craiului-Soare.

Totastfel și noi, adânciți în toiul luptei amare pentru pâne, presimțim cu zile înainte prilejul de premenire sufletească. Sărbătorile sunt tot atâtea prilejuri de a ne smulge din vultoarea patimilor și a nevoilor zilnice, de a ne aduna forțe nouă, de a ne înmagazina doza trebuitoare de idealism, spre a nu sucumba în drumul vieții.

Doza de idealism, de credință și de însuflețire, e tot așa de necesară, ca sănătatea sau ca inteligența. Căci ce ai făcut în viață numai cu aceste două din urmă, când tu nu crezi în nimic, când nu te știi entuziasma de nimic și de nimeni? Ce folos atunci de cunoștințele tale strălucite, ce folos de tăișul ager al inteligenții tale?

Credința, însuflețirea și idealismul sunt calități pe cât de rare, pe atât de ușor de pierdut. Nu e de ajuns, că eu aveam credință înainte de asta cu ani de zile; nici nu mi-e de folos, că era o vreme când ne însuflețiam ușor.

Trebue să îngrijesc de soartea acestor flori exotice, cari par așa de instrăinate în lumea materialistă de azi, încât dacă n'ar fi sărbătorile, să le mai premenească, probabil că ar dispărea cu totul de pe lumea aceasta.

* * *

În preajma sărbătorilor mari simțim nevoia de a ne face mai buni ca înainte. Cel puțin pe 2—3 zile, mai buni. Iată pentruce în preajma sărbătorilor, lumea își aduce aminte și de cei săraci și năcăjiți. —

Jan. 2591/1908

Scriitorii de pretutindeni, cari alcătuiesc elita intelectuală a neamurilor, nu au uitat să facă uz de aceasta mai înaltă dispoziție sufletească a cetitorilor.

Ei au iscodit cu puterea de vrajă a condeiului lor, povești minunate, menite să miște și să emoționeze sufletul împietrit al cetitorilor.

Și cum inima cetitorilor e mai vulnerabilă chiar în aceste momente de sărbătoare — scrisul lor avea efect îndoit.

Nu mă indoiesc nici pe o clipă, că minunatele pomuri de Crăciun, ce se arangiază au atâta belșug pe seama săracilor, în sanatorii, în casele de nebuni, în spitale și în închisori, sunt a se datori, în mare parte, condeielor celebre, cari au reușit să înduplece și să înduioșeze măcar în aceste zile sfinte, inimile de peatră ale oamenilor.

Scriitori ca Dickens și François Coppée scriu lucruri așa de minunate despre sara de Crăciun. Acesta amintește, cum niște părinți bogați și-au dus copilul lor, în această seară, în casa unei femei sărace, pentruca băiatul singur să vadă mizeria față în față și astfel îndurarea să i-se deștepte din propria-i intuiție. Copilul cel bogat, care nu avea nici ideie, că sunt pe lume și astfel de băieți, cari nu primesc dela inger, haine nouă și jucării în seara Crăciunului, a rămas înduioșat, a pus pe măsuta sărăcăcioasă pachetut ce-l adusese și era aplicat chiar să meargă acasă, să mai aducă dintr'ale lui și alte jucării pe seama bietului copil sărac, de care ingerul își uitase.

* * *

Dintre povestirile de Crăciun, cea mai cunoscută e aceea a unui copil sărac, care s'a furișat într'o curte domnească spre a vedea pomul de Crăciun. Băiețelul s'a urcat pe grămada de lemne, ca să poată vedea mai bine strălucirea pomului din casă. Dar câinii l-au simțit și s'au năpustit asupra lui. Bietul copil spăriat, a luat-o la fugă, s'a ascuns într'un ungher al curții. Și stând acolo sgrebulit și tremurând de frig, s'a pomenit dela o vreme, că frigul mai contenește, că o căldură chiar îl cuprinde. Nu mai era nevoie să-și sufle în palmi, ca să-și încălziască degetuțele degerate... O căldură, o moleșală dulce îl cuprinse... dela o vreme i-se păru că stelele se zăresc de-asupra lui, că cerul se deschide... și iată ingeri mulți se coboară, cu brațele încărcate de bunătăți. Bonboane și jucării și ghetete călduroase. El nu mai știea din care se aleagă. Pe urmă vede chiar pe mamă-sa care era moartă. Ea îl luă în brațe, îl mângăie și îl sărută... apoi îl pofti să vină cu ea... Și băiatul, cu brațele pline de toate bunătățile, o luă pe urmele mamei sale... urcându-să sus, și tot mai sus, pe o rază de lună.

Dimineța băiatul a fost aflat înghețat în ungherul curții.

Povestea aceasta, ori-cât de Induosătoare ar fi, astăzi ni-se pare banalizată, căci am cetit'o deja în atâtea și atâtea imitații, dar nu trebuie să uităm, că autorul ei — Dostojevski — a fost și este o celebritate a Rusiei și chiar a literaturii universale.

Fiind vorba de literatura rusească, tot la acest loc ar trebui să amintim și minunata povestire a contelui Tolstoj: »stăpân și slugă,« precum și multe pagini din »Azilul de noapte« alui Gorkij.

Lumea săracă dela sate e atrasă adese, în preajma sărbătorilor, înspre orașele mari; cu cât orașul și strălucirea e mai intență, cu atât lumea săracă se amajește mai ușor...

Tot astfel fluturii se sbat în jurul felinarelor strălucitoare.

Cetesc în jurnale, că la Crăciunul apusean, ținând poliția o inspecție prin azilele de noapte mai suspecte din Pesta, au aflat într'o odăiță scundă, 18 oameni durmind. Poliția s'a îngrijit numai decât ca oamenii să fie distribuiți pe la alte aziluri, ca să nu doarmă atâtea într'o odaie. Intre cei escortați era, și un bătrân, pe care chirieșii îl iubeau mult. El îngrijia de curățenie, le aranja vestmintele, în schimb ceilalți îi aduceau de mâncare. Bătrînul acesta bun și potolit îmi amintește pe Luca din »Azilul« lui Gorkij.

Luca-acesta e cel mai desăvârșit tip de vagabond din câți ni-se prezintă în »Azilul de noapte« și, peste tot, în operele lui Gorkij.

Să vedem 2 pagini.

Iată cum vorbește acest vagabond către Ana femeia bolnavă de moarte:

— Nu e nimic! Așa e înaintea morței, porumbața mea. Nu face nimic, draguță! Trage nădejde... Ai să mori curînd, și ai să fi lînistită... n'o să mai ai trebuință de nimic și n'o să te mai temi de nimic! Tăcere, liniște peste tot — și tu o să dormi mereu... Moartea potolește toate... ea ne îndrăgește pe toți. E o vorbă; cine moare, se liniștește... Așa e, draga mea! Căci unde poate omul să să odihnească pe pămînt?...

Or să te ducă în fața lui Dumnezeu și or să zică: Doamne, primește, iată roaba ta Ana... Și Dumnezeu o să te privească cu blîndețe, cu îndurare și va zice: Da, cunosc pe Ana. Bine, o să zică, duceți-o pe Ana în raiu. Să se odihnească în pace... Știu, că s'a trudit mult în viață... e tare obosită... Lăsați pe Ana să se odihnească...

Iată pe urmă, la altă pagină, cum vorbește despre »pămîntul dreptilor« acest filosof vagabund:

Am cunoscut un om, credea în pămîntul dreptilor. Trebuie să fie pe undeva — zicea el — țara dreptilor... și în acea țară locuiesc astfel de oameni, oameni buni, cari se cinstecc unii pe alții, se ajută unii pe alții, se ajută între ei, și toate le merg cu spor! Și acum așa mereu voia să plece, să caute țara dreptilor. Era sărac și trăia ca vai de lume... și când viața îi ajunsese o povară așa de grea că mai nemerit ar fi fost să-i pună capăt — tot nu perdea curajul, ci ridea mereu și-și zicea: Nu face nimic! Încă puțină răbdare! O să mai aștept

puţin şi apoi o dau dracului de viaţă şi plec în ţara dreptilor... Atâta bucurie mai avea în el: — ţara dreptilor...

Odată vine în localitatea aceea — lucrurile se petreceau în Siberia — vine un surghiunit, un învăţat... cu cărţi, cu planuri, în sfârşit cu tot rostul... Omul, de care e vorba, nici una, nici două, întreabă pe învăţat: fă-ţi pomană, spune-mi unde e ţara dreptilor şi pe unde să apuc, ca să o găesc? Învăţatul deschide cărţile, desfăşoară planurile şi caută, şi caută — ţara dreptilor nu-i? Toate sunt la locul lor, toate ţările sunt arătate, dar ţara dreptilor — ba!...

Omul nu vrea să creadă... Trebuie să fie, zice el... caută mai bine. Altfel, toate cărţile şi planurile tale nu fac o ceapă degerată, dacă nu stă în ele şi ţara dreptilor... Învăţatului i-a căzut cu supărare. — Planurile mele, spunea el, sunt cât se poate de bune, dar o ţară a dreptilor nu 'e nicăiri. Acu i-a sărit ţandăra ăstuialalt. — Cum se poate? Am trăit atâta, am îndurat atâta, cu gândul că o să dau odată de ţara dreptilor! Şi planurile tale zic că nu este? Asta-i tâlhărie! Şi zice învăţatului: nemernicule, pungaşule! eşti un potlogar, nu un învăţat... Şi-i trage una, şi-ăpoi încă una... Pe urmă intră în casă şi se spânzură.

Iată, surghiunitul s'a spânzurat, neaflând ţara dreptilor.

Cine l-a pus pe nenorocitul acesta să-şi închipuie, că ţara aceasta e aici pe pământ!

* * *

În literatura noastră, povestitorii de sărbători încă sunt destul de numeroşi. Ar fi un subiect, acesta, pentru o disertaţie a parte.* Să amintim, în cadrele acestei schiţări fugitive numai un singur nume, cel mai puternic talent epic ce n'a avut cândva literatura românească: Mihail Sadoveanu. A scos în »Biblioteca pentru toţi« un volum întreg de »Povestiri de sărbători«, asupra căruia s'a vorbit aici, cu alt prilej. Ne vom opri deci asupra schiţei »O povestire de sărbători«, din volumul »Mormântul unui copil«.

Jurnalistului Ion Dumitrescu Paltin, îi cere directorul o istorioară de sărbători »dar ştii ceva, care să placă, ceva în gustul cetitorilor«... Scriitorul nostru se sbuciumă vreme îndelungată, în căutarea temei. Ce să scrie? Îşi aminteşte de viaţa lui nenorocită, în care n'a licărit nici o rază de bucurie. Se gândi să scrie ceva dulceag, așa pentru copii, ori ceva trist, cu cerşetorul, care înghiaţă în zăpadă... Dar nu merge. Lucrurile triste sunt adese-ori adevărate.

Se gândi apoi să-şi spună povestea tristei lui copilării: »A fost odată un băiat slab, pe care maică-sa îl bătea adesea, la care maică-sa se uita urît şi cu nemulţumire totdeauna... A fost un băiat fără noroc, fără dragoste, care n'a văzut pe tatăl-său nici odată cu adevărat vesel... A fost odată...«

Dar se opreşte iarăş, căci povestea propriei lui copilării i-se pare şi mai tristă încă.

* Autorul a citit aceste pagini la casina din Blaj şi a binevoit a rezerva pe seama *Răvaşului* publicarea lor. Redacţia.

Intr'un târziu își imaginează, c'a avut parte de o mare fericire în copilărie.

»Și iată un copil cu Steaua, întorcându-se, cu inima caldă, spre casa părintească plină de lumină. Își scutură de zăpadă botfouii, se uită rizind pe fereastră apoi intră. Și-l cuprind brațe moi, îl primesc ochii blânzi ai mamei, îl întreabă glasul domol al tatălui... și sufletul i-se umple de o simțire străină, o simțire dumnezească, pe care nici când n'a încercat-o, ceva care-l înalță ușor și seren spre o lume a încântării. Și inima-i bate grăbită, întâii încet apoi surd — 'n ochii i-se măresc deodată în lucirea neclintită a lămpii «

»Asta-i frumoasă! trebuie s'o scriu asta!« mormăie zimbînd scriitorul, și doauă lacrimi mari lucesc deodată sub lampă, pe obrazul uscat«.

Poporul însuși, ca un factor atât de important al literaturii noastre, ca temelia ei firească chiar, încă își instrună maiastră lui harfă, pentru a contribui și el la aceasta dulce iluzie a sărbătorilor.

Iată cântăreți mititei, zgriburind pe la uși întreabă incurcați, cu sfieală! »Colindăm?« și glasurile lor argintate leagănă sufletele noastre în visuri de fericire. Bătrânul savant, își scoate creionul și înseamnă o colindă, ce i-se părea necunoscută. Consultă apoi colecțiile mai înșămnate, colindele ce le avea în manuscript, și vede că bucata aceasta e cu totul necunoscută.

Se bucură de descoperire, minunându-se, în aceeaș vreme, de unde răsar aceste minunate mărgăritare, de nu li se mai curmă odată izvorul?

Din adâncul sufletului unui neam, din mințile oamenilor de geniu, în momente de inspirație!

Al. Ciura.

O călătorie cu craii.

Era pe 'nsărate — O zăpadă groasă, ca un țol s'a lăsat de câteva zile, îmbrăcând în haină de sărbătoare câmpiile seci de toamna cea lungă.

Blajul de trei zile s'a scăpat de puzderia gălăgioasă a ștudentimii și-acum pare pustiu, fără viață, îngropat în monotonia zilelor de vacanță...

Într-o cocioabă de casă de »sub hurubii« perduți în ceața sură a clăbucilor de fum, făceam ultima probă a colinzii »crailor« ce aveam s'o începem în curând. Eram opt elevi din clasa a patra gimnasială; oameni »semimaturi« — cum ne plăcea să ne numim — și torceam frumoase visuri de reușita morală, dar mai ales materială, ce o vom secera; căz doar decându-i Blaju nu s'a pomenit să umble cu craii ștudenți de vârsta noastră.

Să 'nserase binișor... Din satul vecin s'auzea glasul colindătorilor și-un refren cunoscut de colindă i-și legăna melodia pe aripile vântului de sară: »Colindăm, Doamne colindă«...

Cu sfieala 'n suflet și rușinoși ca niște fete mari, am ieșit și noi la larg să 'ncepem vestirea cuvântului nașterii pruncului din peștera umedă a Vișlaimului. În frunte — că toți ne 'mbiam ca greci la temniță — mergea Irod, îmbrăcat în haine roșii cu șinoare galbene, pe cap c'un chipiu pe care sta scris; »Irod cel Mare«. De aproape ținea pașu »ostașu.« c'o frântură de paloș ruginit din vremea dacilor rășboinici ear pentru carabina cu oțelele ruginite ce purta la umăr, aducea mai mult cu 'n finanț de ai noștri, decât cu 'n mameluc de-al Marelui Irod... Urmau cei »trei crai din răsărit« în roșu, cu săbii fără teacă, pe cap cu cilindre desfundate, din hârtie groasă împoponate cu tot felii de mimicuri colorate, ce puteau fi mai bătătoare la ochi. În urmă pășeau; »călugăru« care să 'npedeca în barba lungă de călți, cu mustațe și păr tot de călți ce-i atârna în valuri pe umerii plecați de sihăstrie; »ingeru,« inota în o cămașe albă, frumoasă și »ciobanu« cu 'n cojoc mare mițaș și-o căciulă cât o ferdelă, desbrăcate toate dela un cioban care-și păștea turma pe dealurile uscate din preajma chereteului. Așa ne-a fost portu și nu-i mirare dacă în scurtă vreme o ciurdă de gură cască ne 'nsotea ca pe niște comediași...

Am început-o binișor... Pretutindenea eram primiți cu drag doar — în două locuri nu ne-au permis, de teamă că-le băgam copii în boală — umplând de veselie sara sfântă din ajunul Crăciunului. În căsile frumos luminate, c'un miros aromatic de pomi de Crăciun, în căldura plăcută a saloanelor Ingrigite ne cresc curajul și un avânt tineresc. De înbărbătare ne-a cuprins sufletele tinere, dară glasurile noastre arginții căutau cu evlavie cântecul de laudă și mărire, asemenea ingerilor ce și-au oprit sboru în hotarale sterpe ale Vișlaimului, cântau vestind ziua frății și-a veselii: »Mărire 'ntru cele 'nalte, toate stelele să salte«...

Ne plăcea, mai ales unde în lumina feerică a pomului de Crăciun, pintre crengile verzi de brad, să desprindea câte un căpșor zglobiu, drăgălaș, de domnișoară, ce ne primea zimbînd și ne 'mbia să culegem și noi din bunătățile ce le-a adus: — Moș Crăciun. Ei dară aici (am și pățat-o de câteva ori) o și pățeam șod cu bietu călugăr. Chipul învechit al sihastrului, care talmăcea rostu vremii din tâlcul slovelor unui ceaslov ce purta în mână, era obiect de petrecere și haz pentru ochii șireți ai domnișoarelor, căci îndrăgite în cuminenția bătrânului sihastru, i-și încălceau degetele moi în barba și în mustețele ninse și nu odată sărmanu călugăr era silit să-și ducă în mână mustățile smulse muștrând cu blândețele ușurătatea cu care-i batjocoreau bătrânețele...

Era târziu în noapte, când o ninsoare deasă începu să-și cearnă făina spornică, din copaia cerului întunecat. În cilindrele desfundate ale crailor să topea zăpada, muind vapseala roșie ce curgea brăzdându-le fețele mândre. Atunci să fi văzut pe ciobanu nost! li luneca opincile ude, făcându-l să să culce când nu trebuie și'n frământarea de-a să

scula lovea cu măciuca de-ţi venea a crede că e beat ca tunu... Să fi auzit apoi hohote şi glume pe sama ciobanului stângaciu, de-ţi venea să te tăvăli pe jos nu alta...

Altcum a reuşit bine... Atât câştigu moral cât şi cel material au întrecut aşteptarea noastră... Am colindat până cătră mezul nopţii şi-n după ameaza zilei prime de crăciun. Atunci un gând frumos, de 'nsufletire copilărească ne trăsni în minte: Să mergem la Abrud! Colo departe, în creeri munţilor de zăpadă, pe lângă o frumoasă excursie de plăcere — în vreme de eamnă — vom aduce şi bani destui dela moţii băeşi, stăpâni pe bogăţia ascunsă în vinele pământului...

Un strâns de mâni şi să ne vedem cu bine, în miezul nopţii, la gara Küküllöszög!...

Un şuerat ascuţit ca de haiduc de codru, un frământat obosât de puteri c'o ciocnire ca de munţi ce-şi dau în capete, şi calu fără splină, i-şi întinde spinarea deşirată drumului înfruntând cu mânie lungimea şinelor pierdută în marea troenelor de zăpadă...

În cupeu i-ţi venea a crede, eşti într'o băie de aburi. Un aer greu de goleţi ce stau tolăniţi pe jos, care pe unde apucă, luptându-să cu nesomnu şi osteneala drumului... Călăuzu, un Săcuiu tanţoş cu mustăţile sfărçuite, izbeşte uşa aducând un car de frig după sine; ne priveşte ironic trântind pe sama noastră o glumă nesărată: c'um merge în ajutorul burilor, şi să departă în hohotul golanilor ce-l aplaudau... Şi bălaurul, cu gura de foc, alerga frângându-şi spinarea în pocnirea inelelor de fier...

În Teiuş am luat drumu spre vechea cetate a Bălgradului... În lumina palidă a lunii, fugeau câmpiile mănoase ale Murăşului...

Suntem în Bălgrad. Un călugăr mai domol, învăluit pân pe urechi în bundă de eamnă, ne conduce — că pentru toţi era drumu pân' atunci necunoscut — la o mârtoagă de tren, lăpădat în mijlocul troenelor de zăpadă. Era »tiriboanţa« noastră — c'aşa am botezat-o — abea un puiu a bălaurului de mai 'nainte. Ne-am aşezat în golătatea rece şi dă-i pe clănţanite, băete, de gândeam că ne plesnesc măselele... Stelele de gheaţă prinse din aburii ce-i respiram, să aşezau cristalizate pe păreţi de sticlă — că tot păretele e numai fereşti — şi'n ciuda focului ce 'ncepuse a pâlpi ruşinos, îi obducea c'un strat subţirel de gheaţă.

Când s'a făcut ziua eram în Zlatna. Lumea-şi durmea încă somnul de dimineata când pe-un criveţ ce ne sufla în faţă din mägura Eunţilor, am luat drumu de ţară ce duce spre Valea Dosului... Un soare cu dinţi ne privea neîndurător din oglinda limpede a ceriului albastru...

Un iepure fricos, ne-a tăiat drumu în curmeziş, fugind ca un nebun în deşisul tufelor de buratic. Ne-am făcut cruce să nu să prindă. Era sânin rău şi s'a spetit de dimineata...

Ampoiu i-şi sucea matca în strămoarea munţilor.

Eram în ţara moţilor... Oameni destul de mărunţi dar spătoşi şi indesaţi, în cete ori singuratici, ne-ajungeau din urmă în drumul spre biserică. Fetişcane oacheşe, cu faţă roşie ca bojoru, cu capetele desvălite în ciuda frigului ce stăpânea, cu flori de târg la urechi, ne priveau cu coada ochiului pân să pierdeau la cotitura drumului,

Căşile de munte, din bârne de lemn, cu pridvor în faţă şi cu vârfurile ţuguiate învrăstău tot mai des dealurile pletoase ca tot atâtea turnuri de pază.

Era 'n prânzu mare când am ajuns în mijlocul satului. Clopotniţa veche ce străjuea pe-un colnic, suna de liturgie, chemând credincioşi la rugă...

Noi eram flămânzi, de nu mai vedeam cu ochii. Am tras la un han mocănesc, cu pridvor în drum. Un mocan vârtos, sufla în cimpoi, un cântec vesel de munte, în frământarea mărunţă a câtorva țăngăi, cari au greşit drumu ce duce la beserică. Cât ai baté 'n pălmi am svântat cu lăcomie, doauă pâni de casă şi-un petec zdravăn de slănină, ce ne-a dat mocanu ospital; am golit şi două litre de vin încălzit cu chiperiu şi-am luat-o din nou la drum ca de sară să colindăm în Abrud.

Drumu de țară era lunecos, bătucit de săniile ce treceau ca vânt spre Zlatna şi înapoi. Ampoiu să strecura înăbuşit pintre jgheaburile pline de rădăcini şi pietrii, horcăind răguşit în burdufurile de gheaţă spartă.

Şiruri de munţi înbrăcaţi în haina codrilor de fagi i-şi scuturau falnici pletele cărunte în lumina rece a soarelui, ridicându-se colţuroşi să să înfrăţească cu ceriu într'o îmbrătosare de gheaţă...

Aceste sunt plaiurile sub vraja cărora sufletu-ţi sboară departe în trecutul de suferinţe, când de pe crestele acestor munţi a curs ca lava puroiul de pietrii şi tăişul toporului a intrat în carne ca 'n lemnu putred, prăbuşind la pământ pe cei ce cu zângănit fioros de arime şi suflete potrivnice, au încercat să tulbure pacea sfântă a munţilor, vrând să-i ingenunche şi pe mai departe. Aici, în desperarea năvalnică de luptă, a țâşnit sângele ca isvorul din stâncă, pângărind plaiurile cu mirosul de sânge alor doauă neamuri...

Acum pace...

Matca Ampoiului să cărneşte la tot paşu şi cu ea şi drumu. Noi păşeam abătuţi gândindu-ne la vremurile trecute, la poveştile trăite ale scestui neam oțălit în suferinţe...

Eram răsfiraţi în trei sau patru cete, care după cum era de bun de picior... Ici-colea câte-o urmă de lup, să desprindea în faţa zăpezi; netede. Un fior, rece de gheaţă, ne trece prin inimă. Ce-am face de ne-ar ieşi în drum o haită de lupii? Cum eram departe, de nu ne-zăream unu pe altu nu era alt modru, decât a pleca capu ca țiganul: Măncă, crai de-a gata!

La Dealu Mare, ne-am strâns şirurile răsleţe, am tras trei focuri pe revolvăr, pasămi-te să dăm de ştire lupilor, că şi noi trăim şi nu cumva să 'ncerce, că suntem înarmaţi până 'n dinţi; am început apoi a urla pe-o cărărie, tăinuită, ce scurta drumu şi'n ciuda tuturor primejdiilor ce ne ameninţau la tot paşul să ne înghită în afunzişul văilor troenite, am ajuns deasupra toţi teferi.

Ajunşi deasupra, credeam că suntem în Abrud. Ferit-o sfântul Privirea ți-o perdeai pe 'ntinsul codrilor de gheaţă. Acelaşi drum povârniş ce să perdeai 'n cotitura munţilor. Ici colo câte-un pâl

ruşinos de brădet verde ca iedera, i-şi coperea faţa în mantaua fecio-relnică a zăpezii.

Pe drum nici ţipenie de om, par' c'am fi'n pustiu Zaharei.

Dar din ce în ce coperişele ţuguiate să ridică din răstoacele de promoacă. Câte-un mocanu care să 'ntorcea cătră casă, ne îm-bărbăta cu ceasurile lui scurte de să-ţi dai sufletu — Dumnezeu te păzească de ceasu mocanului!

Treceam prin Bucium — nu mai ştiu care — un sat răslăţit ca toate satele de munte de nu ştii unde să 'ncepe şi unde să găta. În dosul caselor, stau şteampurile hodorogite, părăsitate visând la zile mai bune din alte vremi când aveau măciniş din belsug.

La patru ceasuri eram în capu Abrudului... La dreapta cum intri în oraş, un ostaş de straje sufla în pumni, măsurând cu picioru în paş cadentaţ o scândură din dosul căsarmii... Era frig de credeam că ne plesneşte obrazu... Când am ajuns în oraş sară binişor. O besnă s'o tai cu cuţātu, s'a lăsat asupra oraşului de munte de nu vedeai la zece paşi...

Ne-am oprit în faţa hotelului-Havaşi. Trei au plecat la căpitanul oraşului să înştiinţeze... ceialalţi zgribuream de gândeai că ne duc tătarii... Domni şi doamne treceau la braţ privindu-ne cu mutră acră, batjocoritoare... Desigur nu erau de-ai noştri...

Cei întorşi erau ca ploaţi: au mai umblat vreo trei rânduri de crai, noi n'avem ce mai căuta...

Am închiriat o odae, cât o căsarmă; cu păreţii mai îmburaţi, decât tufişul de pe munte, par' că 'n veci n'a înflorit în ea flacăra dătătoare de viaţă a focului... Într'un colţ o nămilă de cuptor de-ar fi înghiţat un codru de-odată. Iaci că tot îi bine! Un moşneagu milog ce nu te slăbea cu rugăminte de-al milui cu ceva, după ce unu i-a întins şi ultima piţulă ce-i incomoda busunariu, ne-a dus în pivniţă şi ne-a îmbrăcat de lemne... Focul pâlăia 'n sobă înprăştiind mirezme de căldură. La gura focului tolăniţi pe jos ne desgheţam picioarele amortite de frig, răsând în sălă de ce-a fost să păţim... Când ne-am ridicat să mergem la culcare picioarele ne erau ca de plumb şi pe brânci ne târâiam pân' să ajungem la pat...

Când s'a făcut ziuă, un cunoscut ne-a adus o sanie cu doi cai. Ne-am ghemuit toţi opt de ne amorteau picioarele de boţeală. De multe ori mă gândeam c'ar fi mai bine de m'aşi da jos şi-aşi rupe-o la fugă după sanie... Fugarii erau tot spume, alergau în goană nebună în clănchitătul zurgălăilor ce ne sunau în urechi ca un cântec de îngropare...

Eear suntem în Teiuş. Iu vălmăşeala năvalnică din gară, ascultăm s'auzim clopotu boactărului de rând... Ciobanu peri ca o nălucă. Dă-i în coace, dă-i în colo, dar i-al de ai de undel! Când numai iată-l, că vine aprins ca o furtună, înegrind zăpada cu scuipatul ce-l arunca întruna şi bonbănind ceva de ne înţeles... — Da ce-i frate, par' că sufli sânge? — că asta-i eră vorba — Scuip pe dracu să vă ducă nătângilor v'aşi vedea pe voi cum a-ţi sufla când aţi fi în locu meu. Şi ne povesti cum a voit să-şi aline foamea c'o gură de apă, că-i scăparau măselele ca cremenea, decând n'a luat nimic în gură.

Tevea de fier, însă i-a prins buzăle ca 'n cleşte. A tot suflat, dar înzădar că fieru li aduna tot mai tare buzele umflată de sânge. — Şice-ai făcut? — Pe dracu, ce să fi făcut; am tras. Una din două: ori buzele, ori țevea! — Și i-a rămas pielea zolog... I-am cârpit cu foite de sugări buzăle și am luat trenu spre Blaj...

La Crăciunel ne-am dat jos — biletele numai până aici sunau, că nici o para oarbă nu mai aveam la noi — și de-acolo pedestrii... Era o noapte de ger, senină. Frig de-ți îngheța vorba 'n gură... O lună plină, mireasă bălae a nopții, lăcrimând i-și lasă 'n jos lumină mohorâta, în raze de gheață ce-și jucau lucirea de argint în oglinda de noapte a zăpezii. Fulgi mărunți, ca flori de pietri scumpe săltau în sunetul scârțait al zăpezii.

Din satele vecine s'auzea cucurigul cocoșilor...

La două și jumătate am fost în Blaj...

Când am ajuns la cuartir eram de jumătate morți. Cu fața și sprâncenele înbuzate de nu mai vedeam. Mânie și picioarele ca sloiu. Toți ne-am ales cu ceva, ba unu era să rămână făr' de urechi...

Așa s'a sfârșit vestita călătorie a crailor. C'un fiasco, până azi de nime știut, afară de noi. Celor curioși le-am fiert o minciună de înholbau ochii când le-o supuneam...

E mult de atunci, și vraja impresiilor de atunci o privesc în negura deasă a trecutului. Multe poate azi n'or mai fi așa; eu spun ce mi-a rămas... Una e sfânt: cel cu urechile degerate poartă și azi semnele vremii, un suvenir plăcut din sburdălnicia copilărească, ear eu în vreme de earnă n'ași mai merge de craiu nici să-mi dea mie comoara ascunsă din muniți apuseni.

A. T.

Nisuințe etice.

— De Episcopul Prohászka. —

De minune, că reformatorii de azi ai eticei prezintă moralul creștinesc ca o moralitate de un grad inferior; ei vor cu ori ce preț să ne reducă între grilajul motivelor pedepsei și premiului, și să ne arete lumii ca pe niște sclavi. Nici acesta nu-i lucru curat, și e cel puțin o preocupare.

Programul moralului creștin este: Fiți desăvârșiți, precum tatăl vostru din ceriuri desăvârșit este; cine ține la acest program nu se teme de iad și nu așteaptă raiul, ci face binele pentru că își trăiește viața în Dumnezeu. Această e și chemarea noastră: să trăim viață întru Dumnezeu și în măsura, în care ne-am nisuit spre ideal, în măsura aceea ne-am întărit în lăuntru nostru și am devenit fericiți; pentru că în noi a fost raiul. De aceea rămâne în afară de noi și

raiul, și iadul, rămâne și pedeapsa și premiul; și acestea sunt motive și directive spre bine, și antidot obiectiv al subiectivismului nostru. A face ceva pentru teama de pedeapsă sau în așteptarea premiului e desigur o moralitate inferioară, dar ca o tranziție și ca un ajutor spre simțirea mai conștientă și mai nobilă, e foarte bine. Un astfel de interes mare, fie ajutat de toate, și de pedeapsă, și de premiu, dar să nu rămânem la acest nivel, și să ne nizuim mai sus. Și porunca, și legea e necesară; aceasta nu o pot tăgădui decât filozofii, cari numai la masa verde arangează reforma lumei și a moralei, dar n'au educat oameni, cu atât mai puțin au civilizat națiuni barbare. Pe calea legii trebuie să mergă toți înainte; cine nu vrea, acela trebuie mănât și cu sbiciul, ear cel ce s'a trezit la dulceața bunelor moravuri, acela merge ca în sbor, și se dovedește cuvântul apostolului, că cel drept nu cunoaște legea, adecă indemnul și împintenarea legii, dar apta bună, simțirea nobilă, s'a făcut ca un deliciu și ca o mângâiere pentru el.

Pe calea aceasta moralitatea ne stăpânește sufletul ca o simțire dumnezească și noi trăim din inspirațiunile ei. Dumnezeu nu mai e Stăpân de disciplinare, care aruncă frâne în gura patimilor neînfrânate și ține cârma a mână; nu mai e tiranul, căruia îi străjuesc niște curteni ahtiați de favoruri grațioase; ci e sufletul vieții, al cărei puls îl simțim și noi în inimă. Nu suntem suflete de robi, nu suntem fătarnicii plinitori ai unor formalități de legi reci, ci suntem devotați, slugitori ai cultului liber, senin și vesel, ce se aduce lui D-zeu.

În privința aceasta nu stăm mai prejos decât ori ce etică »autonomă« și ajungem a plini toate problemele etice ale vieții pământești.

Le și împlinim cu multă libertate sufletească; poate, că sunt între noi curente, cari pe om îl abat dela terenul vieții și-l introduc exclusiv în sfera de interese a »celelalte lumi«. Poate, că ele degradează problemele speciale ale vieții pământești și desvoaltă un mare indiferentism față de viața și natura senzuală; prin ce veștezesc bucuriile iertate ale vieții și îndrumă spre o misantropie unilaterală. Recunosc, că adevărul, cumcă viața noastră e o pregătire pentru cealaltă; se poate accentua în așa chip, că cultura se veștezește și omul vine în contrast cu ideile lui Dumnezeu, care ne-a destinat nouă și scopuri pământești, și ne-a dat o fire senzuală și spirituală, ne-a creat pentru o activitate pământească și ne-a încredințat putere și muncă pământească. Aceste mari și dumnezești scopuri trebuie să le realizăm aici și fără de acestea omenimea devine nepotrivită și chemării sale superioare; dar spiritul activ modern nu simpatizează cu aceste curente. Viața modernă nu

simpatizează, nici cu stiliții, cari steteau pe câte un stâlp, nici cu eremiții, cari trăiau 70, 80, 100 de ani nespălați, nepieptenați; dar aceasta n'are a face.

Domnul Christos n'a fost nici stilit, nici eremit; n'a trăit retras în pustie, ci în cercul dulce al sfintei familii; ba chiar și în cei trei ani din urmă a vieții sale pământești a trăit printre oameni, ca prietinel păcătoșilor și năcăjiților. Dar dacă n'a fost stilit, nici eremit, El a introdus în lume serioșitatea vieții dumnezeiești-omenești și pretutindenea a accentuat principiul progresului moral și al fericirii: cel ce vrea să vină după mine, să se lapede de sine, să-și iee crucea, sa și să vină după mine. El a arătat ce este mai de lipsă și la formarea cea mai cultă a vieții pământești, indigitând spre abnegațiune, luptă și disciplină.

Lipsa luptei și abnegațiunii nu o putem încunjura nicăiri, nici în cea mai desăvârșită cultură. De asta nu ne putem emancipa, ci trebuie să ne alipim la direcțiunea dovedită și până acum a evoluțiunii istorice și la legile bisericeii, cari ne conduc pe calea perfecțiunii creștine.

Dela aceasta dublă directiva nu ne putem abate nici de cum nici de dragul lui Nietzsche, care ar reforma valorile noastre morale, sub pretext că »ce e bun și ce e rău nu știe încă nime*« nici de dragul naturalisților, cari la tot pașul se plâng de prescrierile omenești, și ar dori mai bine să-și plinească pornirile inimei.

Toate acestea sunt încordări bolnăvicioase și neputincioase, cari conduc la nebunia toanelor și a fantasmelor subiective. Am putea să învățăm din pășaniile reformatorilor moralei noastre, mai ales a celor, cari ar schimba bucușoș etica sexuală, și cari toate conflictele dragosților nenorocite și ale căsătoriilor și mai nenorocite, și ale divorțurilor atât de dese, le-ar rezolva totdeauna după poftele senzuale și se înfioară de ori ce jertfă ce li-ar cere-o simțul de datorie sau ordinea morală. În strâmtoarea lor ei se revoltă, osândesc ori ce mărginire, ori ce lege și determinațiune omenească, care ci că ar omori sufletele, ar amări inimile, și nu permite a gusta frumșeța și a trăii viața fără conștiință de păcat. De aceea hai, să ștergem conștiința de păcat, pentru că aceasta jighește și veștezește cununile lor de trandafiri! Dar apoi, oare ce mai rămâne din puterea și din harmonia vieții, care regulează instințele sălbatiche?

Tot asemenea nu ne putem emancipa nici de cadrele istorice ale moralei, de care ni-lea eluștat și ni-lea păștrat progresul și legea pozitivă. Cu toate că în biserică și în stat legea se poate schimba,

* Was gut und böse ist das weiss noch niemand.

dar aceste cadre istorice poartă viața frumoasă nu le poate nici ignora, nici evita. Madame Woelfling și ortacele ei nu ne vor fi ideale. Ele locuiesc în colibi de lut, în sinul pământului, în găuri săpate, nu se pieptenă, nu schimbă albituri, și se aseamănă cu vechi eremiți, pe din afară, adevărat, numai pe din afară, și astfel pe noi nici de cum nu ne pot atrage. Elementul istoric nu-i permis să-l neso-

Piața Independenței în Constanța.

cotim, fie că e vorbă de dreptul matrimonial, fie că privim gradul de cultură, pentru că în definitiv întreaga omenime s'a dezvoltat prin opera istoriei și între anume forme alcătuite de istorie, și astfel cel ce se emancipează de sub înfrurirea istoriei, acela ia rol în tragicomedia caprițiilor subiective și pornește înspre casa de uebuni.

Iubiții noștri contemporani, de bunăseamă sufer de o supraexcitație a nervilor sexuali, de vr'o histerie a spiritului, de aici vine furia ce o desfandă în jurul problemei secsuale; de aici neputințioasa lor vâicărare, pe care o încep îndată ce vine vorba cumva despre celibat și despre sfaturile evangelice.

Acestea nu trebuiesc impuse nimerui, cu porunca, ori cu puterea pentru că nu sunt decât pentru oamenii cari au putere și entusiasm în sufletul lor iubitor; dar nici nu trebuie eschsi dela acestea nimenea

dacă firea și armonia sufletului norocos educat, îl face capabil să-și jertfească partea naturii inferioare pentru niște scopuri mai înalte. Cine nu-i capabil de aceasta ertfă, eu însu-mi îi spun: nu pre aci ți-e calea; dar dacă sunt jatori oameni capabili, aceia cu bărbăție, și curaj înainte! Dacă e permis a jertfi prin fabrici, prin băi subterane, vederea ochilor, plumănil, nervii, creerii și inima, de dragul culturii, pentruce să nu fie voie a ne înfrâna pornirea secsuală de dragul lumii sufletești și în slujba acestei lumi a spiritului, care începe a seșeza întru noi?

Dar apoi, să și fie slujbă cuvioasă, nu pierdere de vreme. Cuprinsul celibatului să fie un suflet apostolic, și voturile călugărești să nu să reducă la niște formalități tradiționale.

Sonete.

E 'n zori și-i frig; o ceață fumurie
 Și leagănă zăbranicul în zare.
 Din vîrf de crâng învăpăiat resare
 Bătrânul craiu cu fața aurie..

A 'ngălbinit agudul din cărare
 Și-și scutură podoaba arămie; —
 Cu sbor domol se pierde 'n feerie
 Un stol de grui și paseri călătoare...

Prin frunzele de plopi, tremurătoare
 Se strecură ca-o dulce rugăciune
 A sferelor tomnatică plânsoare..

Suspînul ei o taină adâncă-mi spune
 Vai, cum aș vrea, să 'ngrop în grea uitare
 Visările cu alor deșertăciune...

Ion Roșioru.

Predicile lui Petru Maior. Vol, I. (pe Dumineci) 5 cor vol. II. (pe sărbători) 1 cor. Legate laolaltă 7 cor. Propovedanii la morți, legate, 4 cor.

Sfântul Ioan Gură-de-Aur: Despre botezul Domnului.

— *Cuvânt* împotriva celor ce lipsesc dela Sfintele slujbe, despre Sfântul și izbăvitorul botez al Mântuitorului nostru Isus Christos; despre aceia, cari se cuminecă cu nevrednicie și despre ceice părăsesc dumnezeasca liturghie înainte de a se sfârși și se depărtează înainte de a aduce mulțăminta din urmă, imitând pe Iuda. —*

Voi toți sunteți în voie bună astăzi, numai eu singur sunt întristat. Căci de-mi întorc privirea înspre marea aceasta de suflete și cum-penesc bogățiile nesfârșite ale bisericii, și apoi de mă gândesc, că îndatăce se va fi sfârșit sărbătoarea aceasta, norodul acesta earăși se va depărta și împrăștia, mi se sfâșie și mi se frânge inima: căci, deși atât de mulți fii a născut Biserica, nu poate să se bucure de ei la ori ce prilej de adunare, ci numai la sărbători. Câtă înălțare sufletească ar fi, câtă bucurie, câtă mărire lui Dumnezeu, cât folos sufletelor, dacă tot așa de pline am vedea încăperile bisericilor la ori și ce prilej. Năerij și cărmacii fac totul, ca, străbătând marea, să ajungă în sfârșit la liman; noi dimpotrivă năzuim spre largul mării între valuri, pânăce întotdeauna ne prăbușim sub furtunile treburilor lumești, și ne înfățișăm chiar și în for și înaintea scaunelor de judecată, aici însă abia de ne întrunim odată sau de două ori peste întreg anul.

Au doară nu știți, că precum este portul în mare, întocmai așa a ridicat și Dumnezeu bisericile în cetăți, ca, alergând aicea din vârtejul furtunilor vieții, să gustăm cea mai deplină pace? Căci aicea nu avem să ne temem nici de furtuna valurilor, nici de călcările tâlharilor, nici de năvala făcătorilor de rele, nici de puterea vânturilor, nici de viclenirile fiarelor, portul e slobod de toate acestea, portul cel duhovnicesc al sufletelor. Și mărturiile celor spuse sunteți voi. Căci dacăși va ispiți acum cineva dintre voi conștiința, multă liniște va afla întrânsa, căci mânia nu-l tulbură, pofta nu-l aprinde, pizma nu-l roade, mândria nu-l înflă, râvna mării deșarte nu-l derapănă, ci toate acestea fiare se înfrână, când ascultarea Sfintelor scripturi ca și o cântare dumnezească a pătruns prin urechi în inima fieștecăruia și s'au ador-

* Cu prilegiul aniversării de 1500 ani a Marelui Patriarch al Constantinopolului, care a fost Sfântul Ioan Gură-de-Aur, ne-am gândit și noi, că ar fi cu minte lucru să dăm în talmăcire românească barem una din minunatele omilii ale acestui Mare învățat și Sfânt al Bisericii de răsărit, și să o trimitem cât mai neamănat »Răvașului«, ca el să înceapă cel dintăiu șirul talmăcirilor pe românește a acestor Omilii. Ținem să vă împărtășim, că nu din latinește, sau din vre-un alt izvod străin, ci chiar din originalul grecesc și nu fără de oare care osârdie am talmăcit cuvântul de față. Fiind deci aceasta cea dintăiu încercare de felul acesta, se poate, că n'am reușit întru toate pe deplin; ne stă în gând însă să ne îndeletnicim și pe mai departe în direcția aceasta, căci tare l'am îndrăgit pe Gură-de-Aur. — Traducătorii.

mit aceste porniri pătimașe. Ce nefericit ar fi acela, care putându-și câștiga o așa sfințenie, nu ar năzul fără preget, și nu s'ar întoarce spre obșteasca mamă a tuturor, va să zică spre Biserică. Căci ce in-deletnicire mai princioasă ai putea avea, sau ce întrunire mai de folos, și ce te împedică dela întrunirea de față? Imi spui, că mai ales sărăcia te oprește de-a fi de față în aceasta adunare frumoasă, dar scuza ta nu e cuminte. Șapte zile are săptămâna: Dumnezeu a împărțit cu noi aceste șapte zile, și nu și-a socotit și-e-și părtea cea mai multă și nouă cea mai puțină, ba nici în părți de o potrivă nu le-a împărțit, nu și-a luat și-e-și trei, socotindu-ne și nouă trei, ci nouă ne-a dăruit șase, ear și-e-și și-a lăsat numai una, și nici în aceasta zi întreagă nu te oprește cu totul dela treburile lumești, însă ceea ce fac cei ce răpesc bunurile cele sfinte, îndrăsnești și tu în această zi sfântă și închinată ascultării cuvintelor duhovnicești, răpindu-o și întrebuițându-o pentru grijile lumești. Dar ce vorbesc eu de întreagă ziua? aceea să faci numai în restimpul acestei zile, ce a făcut văduva cu elemozina. Precum a jertfit ea doi bani și a dobândit mult dar dela Dumnezeu, tocmai așa două ceasuri închină și tu lui Dumnezeu și vei grămădi câștig de mii de zile în lăcașul tău. De cumva însă te codești, grijește, ca nu cumva din întâmplare, nevoind să părăsești măcar pe-o mică parte a zilei câștigurile lumești, să perzi truda unor ani întregi, căci Dumnezeu, neabăgat în seamă fiind, știe să risipească averile adunate precum amenințând a spus-o ludeilor, căci au lăpădat toată grija templului: *Căutata-ți la multe, și s'au făcut puține, și s'au adus în casă, și le-am suflat pe ele, pentru aceea acestea zice Domnul a tot țiiitorul, pentru că casa mea este pustie, și voi vă duceți fiește carele în casa sa* (Aggeu 1, 9). După ce tu te abați odată ori de două ori pe an pe la noi, te întreb așadar, ce vei putea să înveți dela noi dintre acelea multe și neaparat de lipsă (ce trebuie să știi), despre suflet, despre trup, despre nemurire, despre împărăția cerurilor, despre pedeapsă, despre iad, despre îndelungă răbdarea lui Dumnezeu, despre indulgență, despre pocăință, despre botez, despre iertarea păcatelor, despre făpturile acestei lumi, atât despre cele mai înalte, cât și despre cele mai de jos, despre firea oamenilor, despre îngeri, despre răutatea diavolului, despre ispitele diavolului, despre bunele năravuri, despre adevărurile de credință, despre credința cea adevărată, despre învățăturile greșite ale eresurilor? Căci, cade-se, fiecare creștin să le știe acestea, ba și mai de multe decât acestea, și să le împărtășească toate acestea celor ce-l întreabă. Voi însă nu veți ști nici cea mai mică parte din toate acestea, dacă vă adunați aicea numai odată, și și atunci întâmplător, din obiceiul sărbătorii, și nu din evlavie sufletului. Căci numai luând parte aici la fiecare adunare ar putea cineva cu greu să învețe toate acestea cum se cade. Mulți dintre cei ce sunteți de față aici, aveți slugă și copii: și când voiți să-i dați pe ei măestrilor, pe care i-ați ales, le opriți cu totul intrarea în casa voastră, și, pregătindu-le hăineturile și merindele și toate cele trebuitoare, îi trimeteți să locuiască împreună cu maestrul neîngăduindu-le să pășească în casele voastre, ca necurmata lor petrecere acolo să-i desăvârșască întru învățătura lor. Acum însă, neavând să învățați o știință de rând

ci cea mai înaltă dintre toate, (care este), cum să plăcem lui Dumnezeu, și să dobândim cele cerești, vă veți putea însuși oare, așa numai întâmplător? Ce nesocotință e aceasta? Căci învățătura aceasta e un lucru, care cere multă luare aminte; auziți ce zice Evangelistul: *Și vă învățați dela mine, că blând sunt și smerit cu inima (Matei 11, 29):* și earăși prorocul: *Veniți fiilor ascultați-mă pe mine: frica Domnului voiu învăța pe voi (Psal. 33, 11):* și apoi earăși: *Indeletniciți-vă și cunoașteți, că eu sunt Dumnezeu (Psal. 45. 10).* Astfel, de multă vreme are lipsă cel ce vrea să dobândească această știință.

Dar ca să nu ne treacă toată vremea înfruntând pre aceia, cari se obișnuiesc a lipsi dela (sfintele slujbe), îndestulându-ne cu acestea ce s'au spus pentru îndreptarea nepăsării lor, să cuvântăm ceva despre praznicul acesta. Căci mulți țin praznicele și le știu numele, dar povestea și prilejul, din care s'au născut acestea, nu le știu. Că praznicul acesta se cheamă *arătarea Domnului (Epifania)*, bine o știe fiecare; dar că ce este arătarea aceasta și că oare e una sau două, aceasta nu o știu; am fi de cea mai mare ocară și de tot răsul vrednici, dacă, ținând an de an praznicul acesta, n'am ști pricina, prilejul lui. Mai întâiu așadară trebuie să spun, iubitorilor, că nu este numai o arătare, ci două: una este aceasta cea de față, care acum se ține, ear cealaltă este care va să vină și va fi cu mare mărire la capătul lumii. Și despre una fiecare ați auzit astăzi pe sf. Paul grăind către Tit și zicând: despre cea de acum: *Că s'au arătat darul lui Dumnezeu cel mântuitoriu tuturor oamenilor, care ne învață pre noi, că lăpădând necurăția, și poftele lumești, cu trezvie și cu dreptate, și cu bună credință să viețuim în veacul de acum:* ear despre cea viitoare: *Așteptând fericita nădejde și arătarea mării marelui Dumnezeu și mântuitorului Isus Hristos (Tit 2, 11., 12. 13.)* Chiar și prorocul despre aceea a zis astfel: *Soarele se va schimba întru întunec, și luna în sânge mai înainte de venirea zilei Domnului cei mari și luminate (Ioil 2, 31.)*. Dar pentru-ce nu ziua, în care s'a născut, ci în care s'a botezat se chiamă »Arătarea Domnului« (Epifania.)? Aceasta este doară ziua, în care s'a botezat, și a sfințit firea apelor. Deaceea, și în mez de noapte la serbătoarea aceasta cu toții botezându-se, duc acasă și păstrează peste tot anul apă din cea sfințită azi: și minune curată se întâmplă nesticându-se apa aceea, în atâta amar de vreme, ci remânând tot neschimbată și proaspătă vreme de-un an și de doi și adesea și de trei, apa scoasă astăzi, și fiind de-o potrivă după atâta vreme cu cea scoasă numai acușă. De ce așadară se chiamă această »Arătarea Domnului«? Pentrucă nu când s'a născut, ci când s'a botezat s'a făcut cunoscut tuturor: căci până în ziua aceasta a fost necunoscut celor mulți. Și, că nu l'au cunoscut pre el cei mulți, și că n'au știut cine-i el, ascultați pe Ioan Botezătorul, care zice: *iară în mijlocul vostru stă, pe carele voi nu'l știți.* (Ioan 1. 26.). Și ce este de mirat, că ceialalți nu l'au cunoscut, dacă chiar însuși Botezătorul nu l'a cunoscut pe el până în ziua aceea: *Și eu nu l'am știut pre el, ci celce m'a trimis pe mine să botez cu apă, acela mi-a zis mie: preste carele vei vedea Spiritul pogorând și remânând pre dânsul, acela este, carele botează cu Spi-*

ritul sfânt.» (Ioan 1. 33.) Că așadară sunt două arătări, se vedește din acestea; dar că pentru-ce merse Hristos la botez, asta trebuie s'o spun, (precum și aceea, că) la ce fel de botez merse: căci și aceasta trebuie să se știe, ca și aceea. Și aceasta mai întâiu se cade să vă învăț pre voi, iubiților: căci din aceasta veți înțeleg și pe aceea. Botezul cel Jidovesc curăția murdăriile trupului, nu și păcatele sufletului. Căci, nici dacă cineva preacurvea, nici dacă cineva cuteza să fure, nici dacă cineva în vre-un altfel de chip călca legea, nu'l izbăvea pe acela de răutăți: dacă însă cineva atingea osămintele morților, dacă cineva nu gusta din mâncările oprite prin lege, dacă cineva se ridica dintru stricăciune, dacă cineva cu cei leproși petrecea împreună și se spăla, până sara era necurățit, după aceea însă se curățea: »*Și va scărda trupul său cu apă, și necurat va fi până sara... și curat va fi.*» (Levit. 15. 5.) Căci de fapt nu erau păcat acestea, nici curățire, ci fiind ei mai nedesăvârșiți prin d'al de-acestea, îi făcea Dumnezeu mai zeloși și îi pregătea mai râvnitori întru păzirea poruncilor mai mari.

Curățirea aceea jidovească nu izbăvia așadară de păcate, ci numai de murdăriile trupești, a noastră însă nu este la felu, ci cu mult mai bună și îmbelșugată în daruri, : căci ea și izbăvește de păcate, și curățește sufletul, și și dăruiește darul Spiritului Sfânt. Botezul lui Ioan eră neasemanat mai pe sus decât cel Jidovesc, dar mai pe jos decât al nostru, ca și o punte, între aceste două botezuri, trecând prin sine în chip vădit dela acela la acesta: căci nu i-a învățat pe ei grija curățirilor trupești, ci neluându-le pe acelea în seamă, îi îndemna și-i sfătuia să treacă dela fărădelege la virtute, și în bună isprava faptelor să-și pună nădejdea mântuirii, ear nu în deosebitele botezuri și spălări cu apă. N'a zis doară: Spală-ți hainele tale, și scaldă-ți trupul tău și vei fi curat. Ce așa dară? *Faceți dar roduri vrednice de pocăință* (Matei 3, 8). Amăsurat acesteia așadară acela era mai pe sus decât cel Jidovesc și mai pe jos decât al nostru: dupăce botezul lui Ioan nici nu dăruia Spirit Sfânt, nici nu împărțășia ertare prin dar, căci poruncia să se pocăiască, dar nu avea putere să erte. Pentru aceea a și zis: *Eu vă botez pe voi cu apă spre pocăință: acela va boteza pe voi cu Spirit și cu foc* (Matei 3, 8). El așdară nu boteza prin Spiritul Sf. Ce este însă aceasta? *cu Spirit și cu foc*? Adămi-ți aminte de ziua aceea, în care s'au arătat Apostolilor limbi împărțite ca și de foc și s'au așezat pe unul fiecare dintre dânșii. Cumcă botezul lui Ioan eră nedesăvârșit și nu avea harul Spiritului și nici ertarea păcatelor, se vede din aceasta: când a întâlnit odată Paul niște învățăcei le-a zis lor: *Luat-ați Spirit Sfânt crezând? Eară ei au zis cătră El, încă nici de este Spirit Sfânt am auzit. Și au zis cătră ei: Dară în ce v'ați botezat?* Ear ei au zis: *În botezul lui Ioan. Eară Pavel a zis: Ioan a botezat cu botezul pocăinții* (Fapt. Apost. 19, 2. 3. 4.); cu a pocăinții și nu cu a ertării. Pentru ce boteza el așadară? *Norodului zicând să creadă în cel ce vine după el, adecă în Hristos Isus. Și auzind s'au botezat în numele Domnului Isus. Și puind Pavel mâinile peste ei, a venit Spirit Sfânt peste ei* (Fapt. Apost. 19, 4. 5. 6.). Vezi cât de nedesăvârșit a fost botezul lui Ioan? Căci dacă n'ar fi fost nedesăvârșit, nu i-ar fi botezat

din nou pe ei Pavel, nu şi-ar fi pus mâinile asupra lor; când aşadară a făcut amândouă acestea lucruri, a învederat, întâietatea botezului apostolic şi că acela era cu mult mai pe jos decât acesta. Învăţăm deci din acestea, care-i deosebirea dintre botezuri, mai rămâne însă să grăim pentru ce să botează Hristos, şi cu ce fel de botez. Nici cu acela, dintâiu, Jidovesc, nici cu acesta din urmă, al nostru, căci nu avea lipsă să i-se ierte păcatele; şi cum ar şi putea fi această, neavând nici o greşeală? Căci zisu-s'a: *Păcat nu a făcut; nici s'au aflat viclesug în gura lui (1. Petru 2, 22.);* şi earăşi: *Cine dintru voi mă muştră pe mine de păcat (Ioan 8, 46).* Nici de Spiritul nu era lipsit trupul acela; cum ar şi putea fi aceasta, zămislit fiind de Spiritul sfânt dintru început. Dacă aşadară nici de Spiritul sfânt nu a fost lipsit trupul acela, nici păcatelor supus, pentru ce s'a botezat? Însă e de lipsă mai întâiu să ştim cu ce feliu de botez s'a botezat şi atunci şi aceasta mai luminat ni-se va vădi. Cum s'a botezat aşadară? Nici cu cel Jidovesc, nici cu al nostru, ci cu alui Ioan. Pentru ce? Pentru că din însaşi firea botezului să înţelegi, că n'a fost botezat pentru păcate, nici pentru că ar fi fost lipsit de darul Spiritului, căci acest botez nu avea, nici una, nici alta, precum am şi dovedit. Şi că El n'a venit la Iordan pentru iertarea păcatelor, nici pentru darul Spiritului, se vede din acestea: ca să nu creadă cineva, dintre cei ce erau atunci de faţă, că El ar fi venit pentru pocăinţă, ca şi ceilalţi, ascultă şi cum l'a agrăit mai înainte Ioan: căci cel ce zice altora: *Faceţi dar roduri vrednice de pocăinţă (Matei 3, 8),* eată cum i-a grăt acestuia: *Eu trebuie să mă botez dela tine, şi tu vii la mine? (Matei 3, 14).* Eară aceasta a zis-o ca să l'arete, că n'a venit la el pentru aceeaş trebuinţă a mulţimii, şi că întrată-i de departe de El nevoia de a se boteza pentru aceea, încât e mai mare decât însuşi Botezătorul, şi neasămănat mai fără prihană decât el. De ce s'a botezat aşadară, dacă aceasta n'a făcut-o pentru pocăinţă, nici pentru iertarea păcatelor, nici pentru darul Spiritului Sfânt? Din alte două pricini, una pe care o spune învăţacul, cealaltă, pe care a spus-o El însuşi lui Ioan. Despre ce spune aşadară Ioan, ca ar fi pricina acestui Botez? Ca să se vâdească mulţimii, precum a spus şi Pavel: *Ioan a botezat cu botezul pocăinţii... să creadă în cel ce vine după el (Fapt. Apost. 19, 4).* Acesta a fost rostul Botezului. Căci dacă ar fi colindat pela casa fiecăruia, şi ajungând la porţi ar fi strigat din afară, şi ar fi zis, ţinându-l pe Hristos, că acesta e Fiul lui Dumnezeu, aceasta mărturie ar fi îndoielnică şi foarte cu osteneală; ear dacă luându-l pe El cu sine, ar păşi în sinagogă şi l'ar arăta, aceasta de asemenea ar face mărturia sa să fie îndoielnică; când înse venind şi El să se boteze. a fost înfăţişat tuturor mulţimilor răvărsate spre Iordan din singuraticile oraşe şi poposite spre ţermurii râului, prin glasul Tatălui, auzit din ceriu, şi când s'a aşezat în El Spiritul Sfânt în chip de porumb: aceasta face neîndoielnică mărturia lui Ioan despre El. Pentru aceea zice: *Şi eu nu l'am ştiut pe El (Ioan 1, 31.)* înfăţoşându-şi mărturia sa ca vrednică de credinţă. Fiindcă erau rudenii după sânge. *(Si eată Elisavet rudenia ta, şi ea a zămislit fiu (Luca 1, 36.)* zice Mariei îngerul despre mama lui Ioan. După ce însă mamele sunt rudenii fireşte, că şi prunci vor fi rudenii:) fiindcă aşadară erau rudenii, ca să

nu se pară, că din pricina înrudirii stă pa lângă Hristos mărturia astfelu a rânduit înţelepciunea Spiritului, ca întregă tinereţea să şi-o petreacă Ioan în pustie, ca să nu se pară, că vine ca mărturie din prietinie, sau după o altă înţelegere de feluul acesta, ci ca-şi pornit de Dumnezeu, așa să-l vestiască pe acela. Pentru aceea zice: *Si eu nu l'am știut pe El (Ioan 1, 31).* De unde l'ai cunoscut aşadară? *Cel ce m'a trimis pe mine să botez cu apă, acela mi-a zis mie (Ioan 1. 32.)* Ce ți-a zis ție? *Peste carele vei vedea Spiritul pogorând și rămâind pe dânsul, acela este carele botează cu Spiritul Sfânt (Ioan 1, 33).* Vezi dară, că pentru aceasta s'a pogorât Spiritul Sfânt, nu ca și când atunci, ar fi venit mai întâiu, ci ca pe cel ce se vestia să-l arete din sbor ca și cu degetul, și să-l facă cunoscut tuturor. Deci pentru aceasta veni el la botez. Dar și din o altă pricină pe care o spune El însuși; care este aceasta? Când a zis Ioan: *Eu trebuie să mă botez dela tine, și tu vii la mine? (Matei 3, 14.),* El a răspuns zicând: *Lasă acum, că așa se cade nouă să plinim toată dreptatea (Matei 3, 15).* Vezi modestia șerbului, vezi smerenia Domnului? Ce este în sfârșit: *să plinim, toată dreptatea?* Dreptate să cheamă împlinirea tuturor poruncilor lui Dumnezeu, precum se zice: *Si erau drepti amîndoi înainte lui Dumnezeu, umblând întru toate poruncile și dreptățile Domnului nevinovați (Luca 1, 6).* Dupăce aşadară se cuvinea, dreptății acesteia toți oamenii să-i facă destul, dar nici unul dintre ei nu a plinit-o, și nu a îndestulat-o, venind Christos plinește dreptatea aceea.

Șapoi ce fel de lege, va zice cineva, este aceasta de-a se botezat Era legea de a asculta de prorocul; după cum aşadară s'a tăiat împrejur, și a adus jertfă și a ținut Sâmbăta, și a plinit serbătorile Jidovești, astfel și aceasta, ce mai rămânea, o alăturat'o de-a se supune (adecă), prorocului botezător. Iar cumcă voia lui Dumnezău era pe-atunci ca toți să se boteze, iată ce zice Ioan: *Cel ce m'a trimis pe mine să botez cu apă (Ioan 1. 33.);* și iarăși Christos: *Și auzind tot norodul și vameșii drept l'au mărturisit pe Dumnezău, botezându-se cu botezul lui Ioan. Iar Fariseii și legiutorii au lăpădat dela sine sfatul lui Dumnezău, nebotezându-se dela dânsul. (Luca. 7. 29. 30.)* Dacă aşadară a asculta de Dumnezău lege, iar Dumnezău a trimis pe Ioan, ca să boteze poporul, printre tote celelalte ale legii, Christos a plinit'o și pe aceasta. Închipuiește-ți aşadară, că doauă sute de denari ar fi porunca legii; aceasta datorie neamul nostru trebuia să o plătească; n'am plătit'o: ne împedeca pe noi moartea, robiți fiind acestor fărădelegi. Venind Hristos și aflându-ne incurcați, ne-a plătit datoria, a plinit rămasul, a mântuit pe cei ce nu aveau (de unde). Pentru aceea (însă) n'a zis, cuvinesă să facem noi aceasta sau aceea, ci: *Să plinim toată dreptatea (Mat. 3. 15).* Mie Domnului, care am, mise cade, zice, să plătesc pentru cei ce n'au. Aceasta este pricina botezului, casă se pară, că plinește toată legea, și aceasta, și ce-a zis înainte de aceasta. Dreptaceea și Spiritul în chip de porumb se pogoră: căci unde-i porumbul este pacea lui Dumnezău. Căci și la corabia lui Noe aducând un ram de oliv veni porumbul, simbolul milostivirii lui Dumnezău și al izbăvirii de potop (Fac. 8.): și acuma în chip de porumb, nu în trup (căci trebuie bine să se știe aceasta) vine Spiritul vestind îndu-

rarea lui Dumnezeu pământului și adevărind totodată, că bărbatul însuflat trebuie să fie drept, simplu și fără de răutate: după cum și Hristos zice: *De nu vă veți întoarce, și să fiți ca pruncii, nu veți intra întru împărăția cerurilor.* (Mat. 18. 3.) acea corabie, trecând potopul, remase pe pământ; aceasta corabie însă trecând urgia fu răpită la cer, și acum este la dreapta Tatălui trupul acela curat și fără de prihană.

Dar fiindcă s'a amintit despre trupul Domnului, e de lipsă ca grăindu-vă puțin despre aceasta să încheiu cuvântarea. Știu că mulți dintre noi amăsurat obiceiului praznicului vin la masa aceasta sfântă. S'ar cădea așa dară, precum și înaintea de asta adesea am mai spus-o, ca nu sărbătorile să se păzească, când e de cuminecat, ci sufletul să se curățe, ș'atunci să se împreune cu sfânta jertfă. Căci cel păcătos și necurățit nici în praznic nu e vrednic să se împărtașească din trupul acela sfânt și înfricoșat, cel curățit însă și cel ce prin o pocăință cusată și-a șters păcatele și în praznic și în toată bună vremea e vrednic lă se împărtașească cu dumnezeieștile taine și să se bucure de darurile lui Dumnezeu. Dar după ce aceasta nu știu cum de să nesocotește de cătră unii, căci mulți cari gem de nenumărate rele, când văd că vine praznicul, ca și când ar fi siliți de însași ziua (praznicului) se împreună cu sfintele taine, pe cari nici a le privi în starea în care se află nu's vrednici, pe cei cari nouă ne sunt de tot cunoscuți noi înșine îi vom opri, iar pe cei ce ne sunt necunoscuți îi vom lăsa în plata Domnului, care știe tainele gândurilor fiecăruia: cel puțin (în) ceea ce pe față se păcătuiește din partea tuturoră ne vom încerca a îndrepta (ceva) (cu prilejul de) azi. Ce este așadară păcatul acesta? E că nu ne apropiem cu frică și cu cutremur, ci călcând în picioare, lovind, gemând de mânie, zbierând, injurând, izbind pe deaproapele, copleșiți de neastâmpăr și de răsvrătire. Acestea le-am mai spus adesea, și nu voi înceta de ale spune. Nu vedeți la jocurile olimpice, când vătavul (orânduitorul) jucării merge prin adunare având cunună pe cap, înveșmântat în stolă, ținând băț în mână, ce rânduială bună iese, când crâinicul strigă să fie liniște după cum se cuvine? Cum să nu fie așadară lucru afurisit, că unde diavolul duce, e atâta liniște, iar unde Hristos chiamă e multă zarvă (tărăboiu)? În târg liniște și în biserică zgomot? pe mare liniște deplină, și în limai furtună? Spune-mi, omiule, ce lărumi? Ce te întetește? Nevoia afacerilor te chiamă de zor: Au doară te gândești, că ai ceva afaceri în ceasul acela? Au doară-ți amintești, că ești în lume? Au doară îți inchipui, că ești între oameni? Și cum să n'aibă minte de peatră cel care scoate a petrece pe pământ clipele acestea și nu a dăntui împreună cu îngerii, cu cari împreună ai înălțat cântecul acela tainic, cu cari împreună ai înțonat cântarea acăea de biruință lui Dumnezeu? Pentru aceea și pe noi Hristos ne-a chemat vulturi zicând: *Unde va fi trupul, acolo se vor aduna și vulturii* (Luca 17, 37.) ca să ne avântăm spre cer, ca să zburăm în înălțime ajutați de aripele Spiritului; dar noi dimpotrivă, ca șerpii ne târăim pe jos și mâncăm pământ. Vreți să vă spun de unde se nașteără țărăboiul și zgomotul? (De acolo) că nu vă încuiem totdeauna ușile, ci vă îngăduim să vă duceți și să vă cărați acasă înaintea de

aducerea mulțămitei din urmă; care lucru dovedește multă nesocotire. Ce faci omule? Când Hristos și îngerii sunt de față, când înfricoșată masa aceasta stă întinsă, când frații tăi se împărtășesc cu sfintele taine, tu părăsind (toate acestea) te deparți? Chiar dacă ești chemat la un pânz, și dacă tu mai 'nainte te saturi, nu cutezi, dacă ceilalți nu s'au sculat, să te ridici tu înaintea prietinelor; aici însă în vremea ce se săvârșesc înfricoșatele lui Hristos Faine, în vreme ce se aduce sfânta jertfă, le lași toate pe la jumătate și te duci? Și unde (se pot socoti) unele ca și acestea vrednice de iertare? ori de scutire? Vreți să vă spun ce fel de lucru fac cei ce se duc înainte de a-se isprăvi (cina cea de Taină), și nu aduc cântări de mulțămită la sfârșit? Poate greu este a spune ceea ce am de gând, dar totuși trebuie să se spună pentru nesocotința multora. Când se cuminecă la cina cea din urmă Iuda în noaptea aceea de pe urmă, până când toți ceilalți ste-teau la masă, el plecând se duse. Pe acela așadară îl imitează și aceștia, cari se duc înainte de a se aduce cea de pe urmă mulțămită. Căci acela, dacă n'ar fi eșit, nu s'ar fi făcut vânzător; de n'ar fi părăsit masa și, n'ar fi pierit; dacă nu s'ar fi înstrăinat de turmă, nu l'ar fi lăsat lupul singur și nu l'ar fi mâncat: și de nu s'ar fi lăpădat de turmă nu ar fi ajuns pradă fiarei. Drept aceea acela a eșit preamărind înșelăciună cu jidovii, aceștia însă împreună cu Domnul. Vezi, că rugă-ciunea cea din urmă de după jertfă se face după felul acela? Și acum iubitorilor, să chibzuim acestea, să cumpanim acestea, înfiorându-ne de fărădelegea aceasta. El trupului său te face părtaș; iar tu nici cu vorba nu-i răsplătești, nici nu-i mulțamești pentru ceea ce-ai primit? Infruptându-te cu mâncare trupească te rogi după masă, dar împărtășindu-te cu o hrană sufletească, care întrece toată făptura văzută și nevezută, om fiind și ieftin de fire, nu rămâi să dai mulțămită și cu fapta și cu graiul? Și cum să nu fie aceasta vrednică de toată pedeapsa? Acestea le spun nu ca să le lăudați numai, nici ca să le lărmuiți și se strigați ci ca aducându-vă aminte la timp de acestea cuvinte, să dovediți cu-venita bună rânduială. Tainele se și spun, și și sunt, unde's însă taine e multă liniște. Așadară cu multă liniște, cu multă bună rânduială, cu cuvenita frică să ne împreunăm cu sfântă jertfa aceasta, ca să dobân-dim dela Dumnezeu mai mult dar, și să ne curățim sufletul, și să ajungem la bunurile celea de veci; la cari noi toți de-am ajunge prin darul și dragostea Domnului nostru Isus Hristos, căruia împreună cu Tatăl și cu sfântul Spirit este mărirea și puterea, și închinăciunea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Trad. de: N. Cârstea și Al. Voinea.

Călindare pe 1908 recomandă:

1. Pentru țărani: »Călindarul dela Cluj«, costă numai 20 fil. cu porto 23. fil.
2. Pentru preoți și învățători: »Călindarul Unirei«, care cuprinde și noua lege scolară.
3. Pentru intelectuali: »Călindarul Ramuri«, dela Craiova (1 leu 20) și Călindarul »Minervei« dela București.

Concurs.

Pentru ocuparea alor 16 locuri de cvartir gratuit în »Internatul Petran« din Cluj — al »Asociațiunii,« se escrie prin aceasta concurs cu termenul de 25 Ianuarie n. a. c.

Petenții vor avea să-și instrueze petițiunile cu:

1. »Index,« ca dovadă, că sunt înscriși la vre-una dintre facultățile universității din Cluj, și că au făcut sporul recerut în studii.

2. Atestat de paupertate, însoțit de alte informațiuni referitoare la starea materială a părinților.

Petițiunile să se adreseze și trimită nesmintit până la acest termen D-lui secretar: *Eugeniu Pop Păcurariu* în Cluj (Kolozsvár. — Jókai u. 6.) —

Comitetul »Despărțământului Cluj — al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român.« —

Cluj la 12 Ianuar n. 1908.

Teodor Ceortea m. p.
președinte.

Eugeniu Pop Păcurariu m. p.
secretar.

Crestături.

— La începutul anul.: 1908, când intrăm în al 6-lea an al vieții acestei reviste, chemăm cu dragoste frățească la împreună lucrare pe toți cei ce înțeleg, ca și noi, că îmbunătățirea stării unui popor, care prin cursul unor lungi veacuri a ajuns, unde se află, nu se poate face, între împrejurări normale, care singure pot veni în socotință, decât printr'o răbdătoare și stăruitoare lucrare culturală. — Cultura poporului nostru, își are obârșia sa în biserica creștină. Creștinismul este substratul întregii noastre vieți; numai printr'o regenerare a vieții noastre religioase, morale, ne putem înviora viața sufletească, și ca individualitate, și ca popor. De aceea ne punem întru toate pe temelia creștină, căutând să stărnim echilibrul și armonia sufletească a culturii cu adevărurile creștine, condiționat fiind de la această armonizare ori ce progres serios. — În aceste cuvinte se cuprinde, pe scurt, programul și ținta noastră. Cine ne aprobă, să ne ajute; și ori cine vine să conlucre sincer la opera

regenerării sau pregătirea ei, ne este bine venit.

Cele rele să se spele,
Cele bune să se adune,
Și anul nou cu bine! să dea D-zeu!

— **Regenerarea morală.** »Revista Idealistă« începe a se apropia tot mai hotărît de ținta ce și-a propus, și pentru care, dintru început, am salutat-o și am felicitat-o. În nrul 10 lauda »Convorbirile Literare« pe titlul că sub noua direcțiune a d-lui S. Mehedinți, s'a lăpădat de tendințele pozitivistice și materialiste, din trecut, și apără credința creștinească. Aceasta, se vede, i-a dat prilej, ca ea însăși să pledeze mai cu curaj pentru cauza credinții religioase. În nr. 11 (Nov. 1907) directorul »Revistei Idealiste«, dl Mih. G. Holban lansează un frumos apel pentru răspândirea sfintei scripturi în România, pornind din cuvintele crude ale lui Bălcescu: »Românul e între popoarele creștine ce cunosc, cel mai puțin religios, în adevăratul înțeles al cuvântului... Noi nu cunoaștem Biblia și de preoții români nu poate fi vorba, căci ei nu sunt decât cu numele și în budget«.

Apelul d-lui Holban scoate la lumină și o altă figură luminoasă de idealism, pe dl inginer Alimăneștean, care se dovedește convins, că »nici nu poate fi vorbă de o înălțare te-meinică și de progrese serioase ale neamului nostru românesc, cu toate încercările și svârcolirile noastre... înainte de a se desăvârși o *fundamentală și totală prefacere* culturală și morală«. —

Incât ar fi singură răspândirea sfintei scripturi mijloc potrivit pentru aceasta prefacere, se poate discuta; faptul însă, că dl Alimăneștean a oferit 5000 de lei pentru acest scop, și că bărbați distinși, scriitori cu renume, laudă și propagă idea, e un semn foarte bun. Nu mai puțin e remarcabil articolul »Concentrare« de Ioan Slavici, care de un timp atinge neconținut aceași strună religioasă, făcând o adevărată apostolie a condeinului. Ne cade deosebit de bine, că tocmai când publicăm ideile Episcopului Prohászka, care în raportul »Clerici și laici« consacra un rol așa de frumos mirenilor, un scriitor român, ca Slavici, care totdeauna până acum a stat departe, dacă nu chiar ostil față de catolicism, se inspiră de aceleași idei ca și episcopul catolic cel mai entusiast, și reclamă concentrarea intelectualilor mireni pentru »apostolia« religioasă. — Intreagă pornirea asta generoasă și foarte îmbucurătoare este pornită prin tr'o reacțiune firească pe urma fioroaselor revolte din primăvară. Dacă această pornire va dura și va crește, și nu se va potoli curând, ca și răscoala, ea va putea da roade, care să echivaleze cu o despăgubire morală a neamului întreg, pentru că *întreg* a suferit. —

Tot din »Revista Idealistă« aflăm despre un alt articol al d-lui Slavici, apărut în »Revista Asociației învățătorilor și învățătoarelor« (nr. 3—4 an.

VIII.) sub titlul »Reforma învățământului«.

Din acest articol vedem cu bucurie, că întoarcerea d-lui Slavici spre religiozitate, nu este nici de cum o pornire pripită, sub imboldul vr'unei impresiuni din străinătate, cum ar fi putut crede cineva după articolul publicat în nr. din Septemvrie al »Convorbirilor literare«, pe care l'am relevat la timpul său, ci este o pornire puternică isvorită dintr'o judecare serioasă a lucrurilor și a stărilor.

Dl Slavici susține, că învățământul în România, după ce este obligator de 40 ani, a dat proaste rezultate. Cei care »știu carte«, nu trag vr'un folos moral din puținul ce știu, nici nu este o deosebire, în bine, între cel ce a făcut 4—5 clase primare și cel ce n'a umblat la școală.

Resultatul slab, ca moral, l'au dovedit și revoltele din primăvară. Slavici zice chiar că cea mai stricată parte din săteni e a acelor cari știu carte. Pentru că li-s'a dat rău puțina învățătură ce o au.

»Nenorocit a fost gândul — zice dl S. — de a-i da poporului nostru școli despărțite cu desăvârșire de biserică, și învățători, care nu stau alături cu preotul, ci în fața lui«.

Școala cu tendențe utilitare este nerațională și stricăcioasă pentru toate popoarele și îndeosebi pentru poporul nostru, care nici în biserică, nici în clasele conducătoare, nu găsește destul razem moral. Învățătura fără de o educațiune cumpănită e o mare primejdie.

Trebue ca școala să se apropie de biserică și învățătorul să lucreze alături cu preotul fiindcă »numai lucrând împreună pot să ridice nivelul moral al poporului«.

D-l Slavici zice, cu drept cuvânt, că lucrarea aceasta armonică a școlii cu biserică, pentru moralizarea poporului, trebue să se facă, pentru că e

»o chestiune de conservare națională să se facă«.

— **Stările din Rusia**, spre care neconținut se ațintesc privirile lumii, pentru revoltele neconținute ce clocoțesc în marele imperiu al Țarilor, sunt descrise în *Journal de Débats* din Paris, în așa fel, cât se vede cumcă substratul revoluțiilor continue este corupțiunea generală a moravurilor, iar aceasta se reduce la neputința și slăbiciunea bisericii de acolo.

»Revista Idealistă« ține să ficeze constatările jurnalului parisian și să le pună în paralelism cu stările din România. Eată cum resumă »R. Id.« raportul din »J. d. D.«.

Beția face progrese înspăimântătoare și la țară și la orașe. Chiar tineretul din licee se dedă la beut. Destrăbălarea ce domnește între ei e grozavă. Băeții de școală devin hoți atacând prăvălii și case. Directotii nu mai sunt în stare să menție disciplina; de multe ori cer intervenția armatei. Școalele de fete nu sunt mai bune. Anarhia și spiritul de răsvrătire este tot așa ca și în școlile de băleși. Autorul articolului se întreabă:

»Cum se face că clerul n'are o înrăurire bună, mai cu seamă asupra femeilor? Motivul e că clerul, recrutat numai între țerani, lipsit de cultură și educație morală, nu se impune prin nimic claselor culte și societății mai înalte. Religia se resumă numai în formule esteriore, și a devenit ceva mecanic lipsită de ori ce idee. Religia astfel nu are nici o influință, fiind că este fără de credință, fără de viață; de aceea preotul nici nu este respectat.

Starea de desordine și anarhie morală a Rusiei de azi este datorită în cea mai mare parte lipsei de adevărate convingeri religioase, în popor și în cler. Eată conclusia scrisorii din jurnalul parisian.

D-l M. G. Holban, directorul »Revistei Idealiste« vede o netăgăduita asemănare între starea morală și religioasă de acolo și dela noi, numai cu oare care deosebire în favoarea noastră. De aceea, cu drept cuvânt, susține, că leacul, în Rusia, ca și în România, nu se poate găsi, decât într'o *regenerare morală și religioasă*.

»Dar cine să o înceapă, dela cine să ne vie? Asta-i întrebarea«.

Incheerea aceasta, cu o întrebare așa de desperată, e cel mai trist simptom al stărilor atinse! Dar nu este acolo o biserică creștină, cu un cler, care se fălește dreptcredincios, ortodox? Mai trebuie întreat, cine să înceapă? Nu! Clerul să înceapă! E dator, să înceapă, și să lucreze. Și dacă nu ar ști *cum* și *ce* să facă, uite-se în jur, înspre apus, unde se lucră de mult, unde multe revoluțiuni au fost înfruntate, unde și azi se susține lupta cu niște guverne revoluționare. Nu cu poporul, cu masele, ci cu guvernele, și asta e totdeauna mai greu.

Doar Creștinismul pe ușor a căștigat masele poporului, pentru că ideile lui sunt adevăruri ce se impun. Mai greu, i-a fost însă a cuceri puterea cărmuitoare a statelor, guvernele, cari erau întemeiate pe nedreptate și neegalitate. De aceea biserica din Răsărit și clerul ei, trebuie să se scuture odată de ura surdă și absurdă împotriva apusenilor, o ură a patimilor oarbe, care necinstește pe ori ce creștin, și să se apropie cu dragoste frățească de clerul apusean, dela care, ca dela un frate mai mare și mai pățit, poate foarte mult învăța, și pentru sine, și pentru ai sei.

Cultura în Ardeal. Cetim în »Viitorul« din București aceasta notiță:

A apărut *Priviri asupra Culturii în Ardeal* de St. C. Ioan. Într'un capitol prim d. St. Ioan se ocupă de *unirea cu biserica Romei*, de consecințele acestei Uniri. Vorbește apoi

de mari istorici de »dincolo« Klein, Şincal şi Maior, — ca fiind o consecinţă a acestei Uniţi. Rolul bisericii a fost mare şi de aceea organizarea ei prezintă un deosebit interes. Descrie după aceea starea actuală a şcoalelor, societăţile economice, instituţiunile culturale, Presa, Revistele. Din toate acestea scoate încheierea că poporul Român din Ardeal e pătruns de menirea sa în lume şi e gata a face faţă tuturor împrejurărilor.

— N'am văzut aceasta carte, de aceea încreştăm nota ce i-o dau confracţii dela »Viitorul«

— Două biserici. În numărul trecut am dat chipul a două biserici noue româneşti, cari se asemănă şi se deosebesc mult între sine. Una e într'o comunitate de reşedinţă episcopescă, Gherla; cealaltă e într'o comună, care a dat naştere unui Episcop. (Uifalău). Una e zidită la intervenţia Episcopului, de guvern, — de altfel din venitele intercalare ale episcopiei din Oradea, — cealaltă este zidită de însuşi episcopul Radu, al Orăzii, care a ilustrat aceasta modestă comună de lângă Mureş, şi pe care o împodobeşte cu o biserică atât de frumoasă. În cuprinsul ei se odihneşte acel model de ţaran cult românesc, care a

fost Nenea Ioan Radu, tatăl Episcopului, care înmormântat înainte, a însemnat cu groapa sa locul unde va avea să fie biserica cea nouă a satului seu. Astfel clădirea, care nu e chiar sfârşită, s'a făcut un simbol de duioasă legătură a bisericii cu ţărâimea şi ilustrează aşa de frumos zicala cuprinzătoare a solidarităţii noastre, care sună: *»dela opincă până la vlădică«*.

Atmosfera din Gherla nu e priincioasă pentru astfel de idei, nici pentru astfel de legături, totuşi, — cât de puternic este spiritul timpului! — a străbătut şi aci o idee modernă, de o delicată însemnătate. Biserica aceasta, care suplineşte deocamdată şi catedrala, ce lipseşte de 54 ani, este zidită în stil pur bizantin, oriental, şi e de o pictură curat românească. Deşi inginerul arhitect n'a fost român, a străbătut totuşi şi la el idea legitimată şi impusă, că bisericile noastre au să fie în stilul orientului, şi să se esaleze de spiritul românesc, care să vădeşte prin coloritură vie, deschisă, armonică, a ţesăturilor româneşti. Şi aşa este biserica cea nouă din Gherla. Fie şi ea simbolul unei epoci de nouă viaţă, şi isvor de multă mângâiere a credincioşilor, cari cu fală şi-o pot numi a lor!

CRONICA.

— De Crăciun s'au împărţit copiilor dela şcoala greco-catolică de băieţi şi fetiţe, din Cluj, daruri, încălţămintе. Colecta iniţiată spre acest scop de comitetul reuniunii femeilor »S. Maria« a avut bun rezultat. S'au cumpărat daruri de 156 cor. şi a mai rămas ceva şi pe viitor. —

Pe lângă contribuiriile arătate în nrul trecut a »Răvaşului,« s'au mai dat următoarele daruri:

Vas. Ranta 5 cor., Petru P. Bariţiu 2 cor., Vas. Pop. cass. la »Economul« 2 cor., George F»ragó 4 cor., Ioan Bérés 2 cor. Dna Paul Popovici 5 cor. Leont. Puşcariu 2 cor. Dr. Amos Frâncu 3 cor. Dr. Ro-

mul Marcu 5 cor. »Economul« 5 cor. Gavrilă Karsai 2 cor. »Vatra« 5 cor. Dr. St. Morariu 5 cor. Vas. Hossu, jude de tablă 2 cor. Dr. Ales. Vajda 5 cor. N. Căciulă 1 cor. Stef. Havaşi 1 cor. »Transilvania« 3 cor. Dr. Victor Porutiu 3 cor. Dr. A. Isac 2 cor. Dr. Iul. Pordea 2 cor. Dna văd. Comanescu 4 cor. Dr. Moldovan Grig. 20 cor. Dr. Aurel Anca 2 cor. Vas. Almăşan 2 cor. Dr. E. Dăianu 5 cor. Tului Roşescu 2 cor. Anton Mandeal 2 cor. Ioan Nestor 3 cor. Dna văd. Hermina Moldovan 1 cor. Dr. Iul. Florian 3 cor. Eug. P. Păcurariu 2 cor. Dna văd. Gherasim n. Gall 1 cor. Dna văd. Susana Truţa 5 cor. Dna văd. Alexa Pop n. Leményi 3 cor. Dl şi Dna Orga 1 cor. Dna Laura Ranta 3 cor. Ioan Vlad, comers. 1 cor. Abel Muntean 1 cor. Dr. Victor Pop 2 cor. Firma Stein şi Comp. 1 căput. Ioachim Leo Dăianu 3 căputuri. Lucia M. Dăianu 1 căciulă. Maria Bangur 2 cor.

Răscumpărările de anul nou.

— D-l George Pop de Băseşti şi-a rescumperat felicitările de anul nou trimiţând 50 cor. pentru inzestrarea şcolii celei noue a a Românilor din Cluj.

— D-l. Dr. E. Dăianu a dat din acelaş prilej şi spre acelaş scop 10 cor.

— D-l. Alesandru Mocsonyi, luând act din »Răvaşul« despre recenziunea ce s'a făcut în *Philozophisches Jahrbuch* preţiosului studiu intitulat »Religiunea şi Stiinţa« al D-lui de Mocsonyi, ne-a trimis următoarele refleciiuni:

»Eri am primit articolul publicat în »Răvaşul«. Imi pare bine ca mi-a atras atenţiunea asupra criticei filozofului renumit Dr. Const. Gutberlet, despre care (critică) nici n'am ştiut. Dar am să observ pe scurt numai, că criticul german greşeşte presupunând ca şi când eu aş neagă adevărul obiectiv al dogmelor. *Eu din contră dovedesc că adevărul obiectiv al dogmelor nu se poate nici dovedi nici nega în mod ştiinţific şi în privinţa aceasta îmi stă la spate chiar Toma de Aquino.* a cărui autoritate — cred — că tocmai Gutberlet nu o va contesta. Ear încomprehensibilitatea dogmelor în însaşi firea religiunii, deci şi a religiunii creştine, căci esenţa ei o constituiesc misteriiile, cari sau sunt încomprehensibile sau nu mai sunt misterii: deci nu recunoaşterea încomprehensibilităţii misteriiilor velenăţile raţionalizarea lor sunt distrugătoare pentru religiune. Sapiienti sat«. Birchiş, la 11 Ian. n. 1908. Ales. Mocsonyi. —

Credem, că după ce vom avea în întregimea sa recenziunea revistei germane, vom mai reveni asupra acestei chestiuni mari, pe care d-l Ales. Mocsonyi a reuşit a o pune la ordinea zilei înaintea tuturor oamenilor nostri gânditori.

— Paroch la Feneşul-săsesc, dintre 8 concurenţi, a fost numit tinerul preot Ioan Isaic, care era şi doritul poporului din aceasta frunţase parochie.

Au apărut şi ni-s'au trimis:

1. Legenda Funigeilor, poem dramatic în 3 acte, de St. O. Iosif şi D. Anghel. — Jaşi, Edit. »Vieţii Româneşti«. Preţul 1 leu.

2. »Az anabaptismus«. de Valer Seni, membru al colegiului »báró

Eötvös« din Bupapesta, Studiu, de 134 pag. premiat de facultatea filosofică a universității din Budapesta.

3. Istoria lui Mihai Vodă Viteazul, Domnul Țării Românești. vol. II. Răzmirițele și politica lui din afară. Partea I. 1598—1599. Cuprinderea Ardealului. de Dr. Ioan Sirbu. Volumul I al acestei opere a fost premiat de Academia Română cu marele premiu Năsturel. Prețul 8 lei. Se află în deposit și la adm. »Răvașul«. —

— Felicitările de anul nou în favorul Despărțământului Cluj a »Asociațiunei« le-au mai răscumpărat următorii domni: Vasile Almășan avocat 5 cor., Paler Neamțiu, locotinent auditor 2 cor., Dr. Liviu Pandrea cand. de adv. 1 cor., V. Ch. 1 cor., Dr. Dionisiu Roman, avocat 1 cor., Dr. Stefan Pascu cand. de adv. 2 cor., Vasile Chiroi cand. de adv. 1 cor., Cluj, în 10 Ianuarie 1908. Eugeniu Pop Pécuarariu, secretar. A. Mandeal, cassar.

— La numărul acesta se adaug, pentru cei ce n'au trimis încă abonamentul, asignațiuni postale, cu rugarea să binevoiască a-l trimite, că altfel nu vom mai trimite revista.

Asemenea rugăm și pe domnii restanțieri să trimită restanța, că nimărui nu-i putem acorda mai mult credit.

Pe asignațiuni s'a însemnat pentru restanțieri și suma cu cât datoresc pe trecut.

— »Renașterea« din Caransebeș a încetat. În locu-i ar trebui să apară renașterea sufletească.

— „Tara noastră“ din Sibiu și-a schimbat formatul și caracterul, spre a bate mai înspre politica zilei. Astfel a eșit cu totul din legăturile »Asociațiunei«. Conducătorul ei este tot poetul Goga, care și-a atașat se pare și pe criticul Chendi, dela București. Fie ca să vedem spor bun măcar în această »Țară« a noastră...

— O conferență școlară s'a întrunit la 10 Ian. n. în reședința episcopoească din Oradea mare, sub presidiul Episcopului Dr. D. Radu. Convocată după o înțelegere a tuturor arhierilor români uniți, aceasta conferență s'a ocupat cu procedura disciplinară a învățătorilor și cu planul de învățământ. Au luat parte la ea inspectorii scolastici din întreagă metropolia română unită cu Roma: Dr. Vict. Smigelschi, (Blaj) Ioan Georgiu (Gherla), Ioan Boroș (Lugoj) și Dr. Fl. Stan (Oradea mare). —

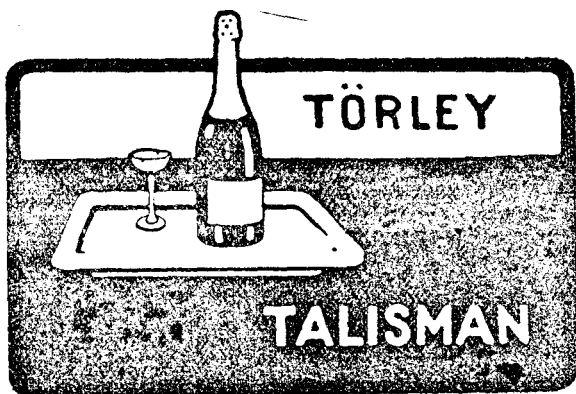
— Frumos dar de Crăciun a adus culturai române dl Ioan Oros Rusu, proprietar diu Vidraseu, un octogenar care a avut un rol mult pomenit în memoriile lui Vas. Moldovan despre 1848 — lăsând prin testament 80,000 cor. »Asociațiunei« noastre.

— La Ploești a produs mare emoțiune conferența despre Isus a scriitorului G. Becescu Silvan. Trei oare a vorbit conferențiarul ilustrând spusele sale cu admirabile proiecțiuni. — Bun semn și acesta pentru curentul de regenerare ce se pornește.

— **Constanța**, locul celebru prin esilul poetului Ovid, și sentinela românismului la malul Mării negre, se ridică în ochii noștri și prin reamintirea că pe vremea S. Ioan Chrisostom avea catedrală creștinească și un celebru episcop sfânt, Theotim, prietinel sfântului Gură-de-aur. Archiepiscopul din București, Raymund Netzhammer, prin numeroasele

sale studii, arată că Dobrugea și capitala ei, aveau o înfloritoare viață creștinească prin veacul al IV.—VI.

— *Un teolog bărbat de stat* — eată fenomenul cel mai interesant ce ni-l oferă acum Holanda, în persoana fostului pastor din Amsterdam Dr. *Kuyper*, fost — și poate fiitor primministru. Organul francez „XX-Siècle“ publică un interesant studiu asupra acestui bărbat fenomenal, care este și el o dovadă de renașterea curentului credinței vii, pozitive. Până la 1886 pastor, ca ori ce alt pastor protestant, în Amsterdam, dar inzestrat cu deosebite calități sufletești, Dr. *Kuyper* a pășit în public luptând cu multă bărbăție pentru întregitatea credinței sale creștinești, împotriva protestantismului oficial, necredincios. Se știe din istorie, că în esența sa protestantismul este resvrătirea conștientii individuale contra autorității religioase. Suveranitatea liberului arbitriu, instalat în locul suveranității bisericei, trebuia fatal să lucreze disolvant asupra micii părți de dogme, pe cari protestantismul le-a mai păstrat din credința-mamă, împotriva căreia a „protestat“. Insuși Calvin observă pericolul, și se încercă să-l delătore dar nu reuși. De aci provine descompunerea protestantismului în sute de secte, cari îl vor măcina. În potriua acestei descompuneri s'a ridicat cu toată puterea sa și Dr. *Kuyper*, pășind pe față contra curentului revoluționar al socialdemocrației, care a cucerit și neamul seu despoiat de credință. În privința aceasta el este discipolul „creștinilor sociali“, sau „democraților creștini, cari în țerile apusene dau tonul, și organizează masele împotriva social-democrației păgâne ori jidovite. Partidul seu se numește „anti-revoluționar“ și ajuns la putere el a dat Holandei o legislațiune părințească, care este efluculul ideilor sale practice sociale. Fără să-și fi propus s'a întâlnit astfel cu social-creștinii și catolicii l'au recunoscut și de șef al lor și l'au ajutat. Fără de aceasta tabără bine disciplinată și ascultătoare el poate nicin'ar fi întreprins lupta contra revoluționarilor sociali, și desigur n'ar fi isbut la isbândă. Astfel a dat înse pe lângă altele și fenomenul martiar și înălțător al unei frățietăți frumoase, în care catolici și protestanți s'au unit, ca să-și apere temeliiile legii lor contra celor ce pretind a ferici poporul, și de fapt îi iau și cea din urmă mângăiere, și-l despoae tocmai de temelii renașterii și regenerării sale. Astfel a ră-sărit adevăratul om de sat, admirat în patria sa mai mult ca ori care

altul, pornind din ideile vecinice ale teologiei creştine, sistemul celei mai drepte politice pentru toate neamurile. —

— *Din Păcatele noastre.* »O umilire şi o ruşine mai mare nu poate fi pentru un român, care e de faţă înaintea unui tribunal, ca şi când băieţii aduşi parte ca acuzaţi pentru omor, parte ca martori, şi cari întrebaţi fiind că ştiu să-şi facă cruce şi ştiu Tatăl nostru, răspund că „nu“.

Că un moşneag de 80 de ani nu ar şti, sau că n'a învăţat Tatăl nostru, pare că se mai poate înţelege (greu şi de închipuit aşa caz! „Răvaşul“) dacă cugetăm la timpurile vitrege de pe când el era copil — căci pe atunci legea ne oprea să învăţăm carte, (nu ne oprea în biserică) dar că acum, ... când în fiecare comună este şcoală şi preot, acuma să fie copii care să nu ştie nici cruce a-şi face şi să nu ştie tatăl nostru, aceasta nu numai că e păcat strigător la cer, dar este şi „crima.“ („Renaşterea“ din Caranseheş nr. 42.)

— La înmormântare cantorul din Cluj i-a spus povestea adevărată a vieţii şi a morţii în următoarele versuri:

Cine a fost George Săpun?
Viu eu acum să vă spun:
A fost om cândva pe talpă,
Om nu de sărit în apă;

Întru adevăr vă spun
Sărmanul George Săpun
Încă trecu fără veste
Şi azi între ai săi nu este.

Soarele vieţii sale
În a plângerilor vale,
În Şomtelec l'au văzut,
Căci acolo s'au născut!

De năcaz şi de bănat,
Şi-au lăsat neamuri şi sat
Şi aci 'n Clujul cel vestit,
Viaţa i-s'a sfârşit.

Pe vremuri în alui sat
Era un vrednic bărbat,
Dar nevasta cea frumoasă;

Iară blând sufletul seu,
A grăbit la satul seu,
Şi a zis celor înfristaţi:
»Veniţi trupu-mi îngropaţi!«

El de năcaz supărat,
Beuturilor s'a dat,
Aici în Cluj, la izror,
Unde de vinars mulţi mor.

Şi s'au pornit jale mare
P'a Şomtelecului vale
Clopoţelul sună, sună
Vrând tuturor să le spună:

Căci Românul scăpătat
Dacă 'n sat tot şi-a prădat,
Merge în oraş în cetate,
Cu păcatele pe spate.

»Că omul pe acest pământ
Este colb purtat de vânt
Şi-alui moarte cu 'ntâmplare
Chiamă pe toţi la 'ngropare.«

Căci aici nu-i arătat
Cu degetul ca şi-n sat,
Iar când primeşte-o piţulă
Vinarsul iute-i în gură.

Cel ce cu vinars trăeşte
Toate şi le pustieşte,
Sănătate, omenie
Şi minte, şi avuţie.

Apoi cându-i mort de beat,
Şi de cade pe asfalt,
N'apucă să zică un vai,
Că-l duc minteni 'n spitai!

Ba beţivul săracul
Işi dă sufletul la dracui,
Căci moare nespovedit
Cu Christos neînpărtăşit!

— **Pustiirile vinarsului.** Tribunalul din Caransebeş, a condamnat pentru ucidere de om pe Chirila Şuta la 3 ani şi 6 luni robie grea şi pe Nicolae Dobrean din Rudăria, la 3 ani. Acestia au omorît cu cuţitele pe Ion Radulea, la poarta casei lui; şi când a eşit mama mortului la fiu său, să-l ducă în casă, au omorât-o şi pe ea, ear pe tatăl lui l'au rănit. Feciorii beuseră împreună 4—5 litre de vinars apoi s'au — măcelărit. — („Renaşterea“ nr. 42.)

Cărţi — Reviste — Ziare.

— **»Unirea«** (nr. 49) pledează pentru un congres liber de preoţi şi mireni gr. catolici, care s'ar ocupa cu toate chestiunile sociale ce preocupă azi minţile şi de cari — de sigur — trebuie să se ocupe şi biserica română unită. De mult s'a manifestat aceasta dorinţă, şi dacă nu s'a şi realizat e de sigur din lipsa unui bărbat care să fi luat cauza cu putere în mână. Cronicarul — **»Unirei«** indica şi persoana, care ar putea să iee, cu competenţă şi cu sorţi de izbândă, iniţiativa acestei acţiuni.

— **»Drapelul«** din Lugoj (nr. ...) publică la locul prim un judicios articol care infierează după cum merită productul nou, de specie canină, ce a început a se tipări pe româneşte într'o officină ungurească din Cluj. **»Drapelul«** s'a achitat de o datorinţă, care este datorinţă de onoare, pentru drapelul presei, strigând răngitului zăvod, ce vrea să se înşiruie în rândurile presei române, acel puternic: **»In lături!«** — pe care şi alte foi, deşi puţine, l'au repetit, ca un ecou.

»Dar nu numai datorinţa gazetarilor cinstiţi, — aşa încheie **»Drapelul«** — ci şi a marelui public este să stee solidar cu noi în aceasta acţiune de purificare a moravurilor şi să strige acestor impostori un puternic: **In lături!**

— **»Viitorul«** noul ziar mare de la Bucureşti (nr. 32.) publică un cumpetat articol, care osândeşte foaia **»aşa numită umoristică«** din Cluj »care de altfel nu face decât glume proaste la adresa unor bărbaţi, cari au muncit şi muncesc pentru luminarea Românilor din aceste locuri.« Autorul articolului, P. Faur, mai zice că **»numita foaie e scrisă în un stil imposibil, o limbă curaghioasă.**

— In **»Telegraful Român«** (nr. 134) de relevat articolul cu fond despre cartea lui Baloghy Ernő: **Cultura maghiară şi naţionalităţile«** care se miră cum de nu grăbesc a se maghiariza toate neamurile nemaghiare din ţeară, şi cere ca să fie maghiarizate în grabă cele 8 milioane de nemaghiari ori îi place lui Björnson, ori nu-i place. Faţă cu nişte idei aşa de scrintite se pun idei înalte, ca aceasta a lui Michelet: **»Individualitatea naţională e un lucru sfânt. Un atentat împotriva unei individualităţi naţionale e cea mai mare crimă.«** — Sau alui Eötvös, de sigur un mai veritabil patriot decât Baloghy Ernő, care a zis: **»Sânt convins, că mişcarea naţionalităţilor numai în acel caz ar fi periculoasă pentru viitorul patriei noastre, dacă le apăsăm în mod volnic...**

— Acelaşi numer constată că **»Călimdarul de la Cluj,«** pe 1908, are »o parte literară bine îngrijită.« —

— **»Biserica şi Şcoala«** din Arad publică o serie de articoli. **»Din trecutul nostru cultural«** In nr. 50 vorbeşte sub titlul **»Renaşterea«** des-

pre influința culturală a unirei noastre cu Roma, și recunoaște efectele vădit bune în mișcarea culturală îndrumată spre romanizare. În punctul cultural, peste tot, autorul se ține la nivelul ultimelor rezultate și profezează, cu d. Iorga, că unirea cu Roma a produs »renașterea sufletească a poporului românesc« și că bărbații născuți din și prin unire au un rol, care formează *epocă* în viața întreg neamului românesc: *epoca renașterii lui sufletești*, lărgind ei »constiența națională, care trecând munții a distrus nedeslușitele încurcături moștenite din trecut, stabilind renașterea și idea unității sufletești a neamului românesc.«

În unele locuri autorul e lapidar în caracterisări ca aceasta: »Îndeosebi classicismul latin în fluentă asupra tinerilor veniți la lumina Romei eterne din întunecatul orient, formând din tranșii ...apostoli ai glorioasei origini a poporului și caracterului limbii românești.«

În fața acestor espuneri ținute la nivelul de azi, sună disharmonic, când autorul deside rezultatele istoriei cu privire la însuși actul Unirii cu Roma, și mai vorbește, chiar și după scrierile dovedite ale *Drului* Bunea, de »unirea unei părți a bisericii românești,« de »desastrul otodoxiei în Ardeal« și spune, că »lezuiții« isbutiră se *încătușeze* biserica română din Ardeal. Frumoasă încătușare din care a isvorit atâta libertate sufletească!

— »*Apărarea Națională*« din Cernăuți (nr. 95) relevază comerul din estan de soc, academice »funimea,« care eda revista poporală »Deșteptarea.« În cadrele frumoasei serbări s'a evocat memoria regretatului Dr. G. Popovici, bunul suflet de poet, care s'a sfârșit așa de tragic, zdrobit de desiluzii. Dr. Teodor Tarnavski, profes. la facultatea teol. din Cernăuți a pus la inima tinerilor din »lunimea« maxima de a servi: lui D-zeu după legea străbună, și întru iubire de neam, și i-a îndemnat să stăruie de a feri unul altuia poporul de boala de a prețui numai bunurile materiale.

Orologiu cu lanț, numai 2 cor

Cumpărând o mare cantitate de oroloage trimite casa silesiană de export: 1 strălucit orologiu de precisiune aurit, care umblă 36 oare după o trăsătură, dimpreună cu un lanț frumos, pentru numai 2 cor. precum și o garanție în scris pe 3 ani. Cine cumpără 3 bucăți le capătă cu K. 550 Se trimite cu rambursă prin:

Casa prusiană—silesiană de Export.

A. Gelb, Krakau nr. 5.

B. Pentru ce nu convine se retrimite banii.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuițarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru ori care econom a întrebuița acest prav de îngrășare, căci aceasta se urcă valoarea — adecă prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul este 60 fil.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor.

Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fil.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuițarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când alt cum nu ne ouă — sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbă pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii toamna și iarna întreagă, până la deplina dezvoltare a primăverei, suferă mai mult de mănăcirimea păduchilor prin care mănăcirime sunt reținuți porcii și vitele în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i astfel încât în loc de a li-se ridica prețul, chiar pierd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuițeze aceasta unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea romului și a diferitelor licheuri. Cine voește a-și prepara rum și liqueuri bune și ieftine, să întrebuițeze aceste extracte. Prețul pentru o litră 40 fil. Pentru prepararea rachiului de prune iarăși 40 fil. Tot în acest acest preț să capătă și pentru rachi de drojde, de slibovitz, de rachi de bucate și de borovica.

Thee foarte ieftină și bună. 1 pachet 20 fil. 1 kg. cu 6 și 8 cor.

Sirop de zmeură. Curat numai de suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Unsoare contra mânilor și picioarelor înghețate 70 fil.

Esență contra bătăturilor, (ochi de găină) 70 fil.

Toate aceste se capătă la:

Cornel Demeter, apotecar în Szászváros.

Atelier tipografic instalație cu electricitate!

Ori ce soi de tipărituri eu gust luate, și eu prețuri foarte moderate, rog comandați spre mulțămire la:

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj.

Ferencz József-ut Nr. 58.

Institutul indigen de asigurare

Fondat la
1868

„Transsylvania“

Fondat la
1868

se recomandă pentru încheierea de

Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre pe cheltuelile înmormântării etc. în toate combinațiile și cu tarifele cele mai ieftine.

Valori asigurate:
105 milioane cor.

Despăgubiri prestate:
7 milioane coroane.

Sfaturi în toate afacerile de asigurare se dau fără nici o cheltuială.

Acușitori buni se caută în condițiuni favorabile.

Agentura generală în Cluj, Emketer 16.

Asigurări se pot face la »Economul« și la Agentura »Transilvaniei« în Cluj.

Cine suferă de nevoie
sgârbiuri și stări ner-
trimite gratis și franco

Epilepsie

voase, se ceară broșura
despre Epilepsie, care se
dela »*Wil. Schwanen Apotheke,*« Frankfurt
Main.

■ Institut de artă și industrie
bisericească

Rétay & Benedek în Budapesta

VI., str. Váczi utca nr. 59.

Mare magazin de tot felul de recvisite
bisericești, anume: faloane, ornate diaconești,
stiehare, prapori, steaguri, potire, ciborii, cruci,
feșnice, candelabre, platenițe, icoane de închi-
nat, iconostase, icoane de hram etc. cu pre-
țuri convenabile. Listă de prețuri și proiecte
despre ele să trimit cu plăcere.

Institutul nostru de sculptură, cel mai
mare în țeară, pregătește: iconostase, altare,
mese de proscodie, amvoane, cadre de
icoane portative, sfeșnice stabile, etc. în
esecutie frumoasă și cu prețuri echitabile.

■ Primim pictarea bisericilor. Pentru co-
mande de acestea trimitem gratis un spe-
cialist al nostru la fața locului. Proiecte
și preliminară de spese trimitem bucuros.

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj—Kolozsvar.